49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1181 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 4/17 ՄԱՅԻՍ 1905 12 ԲԼՊԻԼ, ԷՎՎԷԼ, 1325 — 4 ՄԱՅՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՁԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Ալի Ճառաէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ կա չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی : اوهانس فریه
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۸

ԳՆԱՓԱՆԴԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	վեցամ
Պալպղ Համար	80 ղր.	50
Գաւառներու Համար	108 »	60
Արտասահմանի Համար	25 ֆր.	18

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի Համար, տողը 5 դրամ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցումներու Համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ Ա.ՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԾՈՒՌ ՋԱՄԲԱՑ

Մեր վարժարաններու ուսմանց մակարդակը բարձրացնելու ամէն ձեւնարկ՝ սիրայօժար կ'ընդունուի ժողովուրդին կողմէ. այս իրողութեան հաստատումը ոչ ոք պիտի պնդէր։

Այսօր Պատ. Ուսումն. Խորհուրդը գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ կըրթական Ծրագրին վերաքննութեանը ձեռնարկելով։ Հանրութեան միտքը այդ ձեռնարկին վրայ կեդրոնացած կը թուի։

Խնդիր է թէ սակայն որքա՞ն իրաւացի է Ուսումնական Խորհուրդը՝ որ ժողովուրդի մը մասնաւորութիւնը կերտելու պաշտօն ունի իր ձեռնարկին մէջ։

Առանց տարակոյս մանրամասնութեան մտնելու պիտի համարձակիմ ըսելու թէ երկուքն ալ, այսինքն թէ՛ Ուսումն. Խորհուրդը չպիտի յաջողի իր այդ ձեռնարկին մէջ և թէ՛ ժողովուրդը իր կրթական յառաջդիմութեանը նպաստամբ ասած յոյսը ի դերեւ ելած պիտի սեպէ, և գոհ պիտի ըլլայ ան, եթէ իր կրթական կացութենէն նահանջ իսկ բրած չըլլայ։

Պիտի բան չասեր, ո՛րքան յանդուգն վճիռ և ո՛րքան յաւակնոտ ընթացք իր վճռին մէջ։ Ի՞նչ կ'ուզին բան, այս այսպէս է և այսպէս պիտի ըլլայ. գուցէ ըլլալու պէտք չկայ. իրաց ընթացքը և փորձառութիւնը ապացոյց են այսպէս ըլլալուն։

Ուսումն. Խորհուրդը մասնաւոր պաշտօնագիրներով հրաւիրեց վարժարանաց փոխնորդներուն տեսչները (*) և հեղինակութիւն ունեցող ուսուցիչները կարծիք յայտնելու այս բարեփոխման, (բաս ունայ՝ վերա նիւրեան, բան ունայ՝ բարեփոխման և փոխոխման) մասին (**)։ Գրեթէ ամէնքն ալ պատասխանեցին այս հրաւէրին, ոմն այսպէս, ոմն այնպէս։

Անշուշտ նեղելի է մեզ հարցնել թէ Կեդրոնի Ուսումնական Խորհուրդը պէտք ունէր ուսուցիչներու կարծիքները հարցնելու։ Եթէ բան, անշուշտ, պիտի հոմարձակիմ ըսելու թէ, ուրեմն Խորհրդոյ անդամները քաջ և լիակատար տեղեկութիւն չունին կրնոյ վարած գործունէութեան մէջ ունցած գործածէն, Ծրագրին կատարեալ գործադրութեան, ուսուցչաց կարողութեան, դասարաններու բաժանման (ծրագրին պահանջումներուն համաձայն) դասախօսութեանց եղանակին, դասանիւթերու բաշխման, պիտանէին, ուսուցչական մարմինին վարձատրութեան, ժամանակացոյցին պատրաստութեան և որ աւելին է, այս ամէնուն միօրինակ և կանոնաւոր ընթացքի մասին։

Եթէ Ուսումն. Խորհուրդը ուսուցչաց կարծիքին պէտք չունէր, հակառակը ընելը, իր պաշտօնին գիտակցութիւնը չունենալը մերկապատանց ի սեւ ամէնուն ցոյց տալէ զատ ուրիշ բանի չծառայեր։

Ուստի. Խորհուրդը գէթ ամէն ամիս և գոնէ ամէն տարի տեղեկագիրներ կ'առնայ իր վերին հսկողութեան ներքեւ գտնուող վարժարաններու տեսչութիւններէն, տեղեկագիրներ՝ որոնք ստորագրուած ըլլան վարժարաններու տեսչներէն, ուսուցչական մարմիններէն, հոգաբարձութիւններէն, Թաղ. Խորհուրդներէն և նոյն իսկ աւագերէցներէն որոնք բարոյական հսկողութեան և վերատեսչութեան իրաւունք ունին։ Աւելի՞ն կայ, այդ տարբերները ոչ թէ միայն պէտք է իրենց հաւատութիւնը յայտնեն տեսչին պատասխան տեղեկագիրներուն, այլ նաեւ պէտք է մակագրեն ան դիտողութիւնները զոր բնել հարկ տեսած են տարուց շրջանին մէջ(***)։

Կը հարցնեմ, Ուսումն. Խորհուրդը ունի՞ իր կրթական տեսուչը որ ամէն օր այցելէ վարժարանները, ժամերով ներկայ գտնուի դասախօսութեանց, դիտէ և ուսումնական անոնց մէջտեղ, ուսուցչէ դասարաններու համապատասխան և համապատասխան ուղղութիւնը բան ծրագրի։ Կը հարցնեմ. ունեցա՞ւ կրթական տեսուչ մը որ միայն և միայն այդ պաշտօնով զբաղէր և ասոնար լիակատար վարձատրութիւն մը և ոչ թէ իր ժամերը ծախէր քանի մը տեսակ գործերու, ինչպէս կ'ընեն Պատրիարքարանի ստորագրաս պաշտօնեաներէն ոմանք։ Զեմ առարկիր Ուսումն. Խորհրդոյ պաշտօնը կատարեն, որովհետեւ իրենք անմասնաւոր մարմին մը չեն և անձնուիրաբար (?), եթէ ոչ ի փառս Աստուծոյ, գոնէ ի փառս մարդկան կ'աշխատին և ամէն ուրբաթ ժամը 10ին (Բ. Ե.) զանազան վարժարաններու մէջ մէկ մէկ ժամ դաս տալէ վերջ, կը հաւաքուին Ղալաթիոյ Խորհրդարանը և ժամ մը հոգեւ նստելէ վերջ, մէկիկ մէկիկ կը մեկնին դարձեալ իւրաքանչիւրը իրենց գործին։ Զեմ ալ փափաքիր որ որոշեր՝ այցելեն ոմանք վարժարանները, որովհետեւ այդ կերպ այցելութիւն մը իրենց փառասիրութիւնը գգուելէ և փառք մուրալէ ուրիշ բանի մը չպիտի ծառայէ։ Թերեւս ուսուցիչներն թէ արդէն Ուսումն. Խորհրդոյ անդամները զանազան վարժարաններու մէջ պաշտօն ունին և կրնան դասաւանդուած այդ նպատակութիւնը ընելով ծանօթութիւններ քաղել անոնց ուղղութեանը մասին։ Ասիկա էն գէշ մէջտեղն է արդէն նպատակին գործադրութեան, քանի որ անոնք հոն անկախ չեն և հեղինակութիւն չեն կրնար ցոյց տալ, մի գուցէ իրենց անձնական շահուն միտէ.

(*) Այդ տեսուչներուն մէջ կը գտնուի իմ մէջս այլոց տեսուչ մը, որուն տիպարեան պաշտօնը տարուան մը համար միայն վարելուցուցաւ ուժամեռայի խմբագրով, եթէ մեր մէջ ուժամեայ ընդհանրեր բաւական երկար և անվերջանալի միջոց մը։ Այդ տեսուչներուն մէջ ոչ-ոք է գտնուին, թէեւ ասոր չենք գիտեր, Գամարլիի, Եմիկյանի և Պէշիքթաշլի ինչպէս նաեւ Գարմանի վարժարաններուն տեսուչները։ Ինչո՞ւ չդտնուին նաեւ գաւառական վարժարաններու տեսուչներն ալ։ Մինչէ անոնք փոխանակութեան բովէն անցած չեն և չեն կրնար ոմանց տեսուչներու չսիր հեղինակութիւն ունեցած ըլլալ։ Արդէն գաւառացիներու նկատմամբ այս անտարբերը ընթացքը տեսակ մը վիրաւորում է անոնց համար, որոնք չատ ուրեմն թեամբ չաշխատիր ու մասնաւորապէս կը հանին։

(**) Այս երեք բառերը անոր համար որ ձեռնարկողներ չեն գիտեր թէ ը բառածին վերաքննութիւն, բարեփոխում թէ փոխոխում է։

(***) Ժամանակ մը հարցարան-տեղեկագիրներ ղրկուեցան Ուսումն. Խորհրդէն վարժարաններու տեսուչներուն, որպէս զի պատասխանեն անոնց։ Իբր նորութիւն ընդունուեցան այս հարցարանները, որոնց պատասխաններն ալ զրկուեցան Ուսումն. Խորհրդոյ ի քննութիւն։ Այդ տեղեկագիրները յատուկ նամակ մը կնքով մը կենդանի բաներ էին բանաձեւը գործածելով իբրեւ գիրը պիտի փակեն։

Ուսումն. Խորհուրդը աւելի ազէկ կ'ընէր եթէ գործը բաղդին ձգելով, վիճակով կրթական ծրագիրը բարեփոխելու կամ չի բարեփոխելու ձեռնարկէր։ Այն ատեն գոնէ անգոյն և տարտամ ընթացք ունեցող անդամներու դոյութիւնէն զերծ պիտի ըլլար, և ասով գործեալ ոմանք ևս խնդրոյն հաստատ կարողութեան համար բառատարը ստեղծելու մասին գիտնական չպիտի ենթարկուէին գոնէ։

Ուսումն. Խորհուրդը կրթական ծրագիրը բարեփոխել կամ անփոխոխ պահելը որոշելէ առաջ վարժարաններու յետադիմութեան բուն պատճառը ուրիշ բանի մէջ պէտք էր փնտռեր։ Ինչ կ'ուզեմ թէ օրէնքը վերաքննելէ առաջ պէտք էր անոր գործադրութեան արգելքները քննութեան ենթարկեր։ Ուսումն. Խորհրդոյ այս ձեռնարկը կը նմանի ճիշդ այն մարդուն որուն երբ գլուխը ցաւէր, պիտի խորհէր գլուխը կտրել և կամ պիտի նմանէր ճիշդ անոնց ընթացքին որոնք կեդրոնականներու յանի ընթացքը պիտի վերագրէին կրօնքին և կրօնքը ջնջելու պիտի յանդգնէին։

Աստիպտղներ կան թէ մեր վարժարաններու անկերպարան վիճակին բուն պատճառը Ծրագիրն է. եթէ միայն և միայն այդ կը նեղանայ պատճառ՝ անհրաժեշտ է որ բարեփոխուի, բայց կը վստահեցնեմ որ եթէ բարեփոխուի, վիճակը նոյն պիտի մնայ և արդիւնքը անփոխոխ, վասն զի ո՛չ գործադրող մարմինը և ո՛չ ալ գործադրելու եղանակն ու ձեւը չպիտի փոխուի։ Եթէ անփոխոխ պահել իսկ խորհուի կրթական ծրագիրը, պէտք է ամէն ջանք ի գործ դրուի. գործադիր մարմինը, գործադրութեան ձեւը և եղանակը պէտք եղածին պէս կարմրելու։

Պէրպէրեան էֆ. իրաւունք ունի հարցնելու թէ, զուարդեցիք ծրագիրը զոր պատ. բարեփոխել կամ վերանցնել կ'առաջարկէ։ Ես իբր ուսուցիչ պիտի ըսեմ թէ, եւ ոչ մեկ տեղ գործադրուած է ան։

Պէրպէրեան էֆ. պէտք է հարցնէ թէ, զանց գործադրելու նիւթական միջոցներ ունին. եւ զանց պիտի եղածին պես մատնարարելու եւ ծախսելու եղանակը գիտեն. պիտի յանդգնիմ ըսել թէ ո՛չ գործեալ։

Պէրպէրեան էֆ.ի ծրագիրը ստուգիւ գործադրած չէ և անկարելի է որ գործադրուի ներկայ պարագաներով։ Եւ անոր չգործադրելուն պատճառները ոչ թէ ծրագրին պայմաններն են այլ Ուսումն. Խորհուրդը, ուսուցիչները և դրամը։ Ծրագիրը հարկը-ցոյներ դրամ չունին, գործադրելու ջանք ընծրներ և դրամ ունեցողներ չեն հոգացած և կարդացած իսկ չեն. (Թերեւս բարեփոխման հրաւիրեալ ուսուցիչներէն ոմանք իրենց կարծիքը յայտնած ժամանակ իսկ չկարդացին), և իրենց արտաքնին գիտակցութիւնը ունեցող ուսուցիչներ կարդացած են չահագործներու վոնմակէ մը, և ոմանք ալ չահագործներ են առանց արդիւնքի։ Այս կրթական թոյ ու բոյնին մէջ ուրուագիծները և յայտագիրները կը մնան մինչև չահագործները որոնց պատիժը ծանր պէտք է ըլլայ։ Այս կարգի մարդիկը տեսակ մը անբարոյականներ են, ժողովուրդին մտաւոր յառաջդիմութեան թաւալ կանգնող մինքրարներ, ուտիներ։

Դիս չվերջացուցինք մեր ընկերները այս տեսիլը։

Մ. ՍՈՒՐԵԱՆ

Առեւտրական Կեանքը

"ԻՆԴԵՐՎԻՈՒ,,ՆԵՐ

ՀԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՑՔ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԿԻՒՐԻՆԻ ԳՈՏԻՆԵՐԸ

Կիւրինի պատասխանատու յանձնակատար մը, որ եկեալ առնել է վեր Պալպղ Տրապզոնէն վրայ մանրիֆանեարանի գործառնութիւններով կը զբաղի, հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները տուաւ մեզ Կիւրինի գոտիներուն վրայ։

×

Կիւրինի մէջ 10ի չափ վաճառականներ կամ գործարանատէրեր կան, որոնք իրը 800 տարեկանները վրայ տարին միջին հաշուով 300,000 հատ գոտի շինել կուտան այլ և կին գործատուներու և 10 հատ մէկ ծրար ընելով մեծաքանակ կուղարկեն կեսարիա, Սեւաղ, Գոնիա, Խարբերդ, Սամսուն, Շամ, Հալէպ եւն.։ Կիւրինի գոտին լայնութիւնը 20—100 սանտիմ և երկարութիւնը 1—3կ, մեզը կ'ըլլայ։ Կը չնուսի բարդ, բամբակ և բամբակափաման բարդ։ Տեսակները 10—15ի կը հասնին, ինչպէս պատէմի, զէնիթիլի, բեչէլի, խօրասան, պէշ բէնկ եւն.։ Այս գոտիներուն քանի մը տեսակները կը չնուսին նաեւ Այնթապի և Մարաշի մէջ։ Կիւրինի գոտիի վաճառականները կամ գործարանատէրերը գատանոներու մէջ տուներ ունին ար ի փառս կը հանեն իրենց արտադրութիւնները։ Նաեւ շրջիկ վաճառորդներ կան որոնք քաղաքները և գիւղաքաղաքները կ'երթան կիւրինի գոտի ծախելու։ Ժողովուրդին գրեթէ 70%ը այս ճարտարարուեստին երեսէն կ'ապրի, իսկ մնացեալը վաճառականութեամբ և հոգաբարձութեամբ կ'զբաղի։

Կիւրինի գոտիները Պոլիս ալ կը զրկուին, բայց չեն բռնուած։ Գործին մը հազար ոսկի յատկացուէ այս գոտիներուն բատուկ մեքենայ մը հատուցուելու համար, կրնայ ապառաժի նոր հրապարակներ գտնել, պայմանաւ որ այդ հրապարակներուն ճաշակին ուսումնասիրուի և բան ալամ պատրաստուին գոտիները։ Դժբախտաբար այս ճարտարարուեստը զարգացնելու փափաքը և սպառողներուն ճաշակը ուսումնասիրելու տրամադրութիւնը կը պակսին մեր արհեստաւորներուն քով։ Անոնք սովորեալ են և ի՞նչ որ սեռած են՝ գոնիկա մինչև կը շարունակեն, առանց ամենափոքր փոփոխութիւն մը ի գործ դնելու։ Ասոր մէկ ուրիշ պատճառն ալ ան է որ գոտիի ճարտարարուեստով զբաղողները նեղութիւն լաւագոյն պայմաններ չունին և իրենց օրականը հանելու կ'ուշանան աւելի քան թէ իրենց արհեստը կատարելագործելու։

Սակայն 4—5 տարի առաջ բարգաւաճութիւն մը բրած են իրենց նախնական տեսակներուն տեղ գործածելով ժապաւի մը։ Ան ոսքով կը չարժի և իր բազմաթիւ առաւելութիւններն ունի։ Ամէն տեսակ ծաղիկներ կը չնուսին գոտիներուն վրայ։ Տեղացի արհեստաւորները, այս գործիքին մեքենականութիւնը ուսումնասիրելով, յայտնած են տեղւոյն վրայ պատրաստել ժապաւի մեքենաներուն բնագրութիւնը, այնպէս որ հինգ 100 Եւրոպական մեքենայի փոխարէն 300 հատ տեղական մեքենայ կայ։

Կիւրինի գոտին ճաշակի և դիմի կողմէ չի կրնար մրցիլ Եւրոպական նրմանօրինակ արտադրութիւններու հետ, բայց տակաւնութեան մասին տ պրակիկ կը գերազանցէ զանոնք։ Գոտին մինչև 10 տարի կը գիմ մինչ Եւրոպականը հազիւ մէկ կը տեւէ, տեսակն տարին բա համար։ Կիւրինցի գոտագործ տ տարը չի կրնար տարին տեսակ բատակ, որովհետեւ իր արհեստ բութիւն չունի որ կարենայ տ տարնութիւնը արտակիզ չպատճառ մը տալով անոր։

ՕՏԱՐ ԱԼԻՒՐՆԵՐԸ ԵՒ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԻ ՍՊԱՌՈՒ

(ԱՌԱՋԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾ)

Նկատելով որ Պոլսոյ և հանդէպ թ քից տեսնուած գործ գլխաւոր տպագրը երկրա ծութիւնն է, տեսնուած երկրագործական կրկին տ կեանքով չաշխարհ համարն մայրաքաղաքիս Հիպէն Սան Սենեկի թերթին պատասխան առաջին յօդուածը։

×

Պոլսոյ մէջ ապրած հայը տեսնուած գործերի ալիքէն պատ տեսա թեանքը՝ երկրին համար տ սական խիստ մեծ կարեւորութիւն նի։ Թուրքիա գերազանցապէս բազմած երկիր մն է, հետեւաբար կարելի չէ մայրաքաղաքին մէջ ուած անհրաժեշտ մասնագին նախա թը ամբողջովին տեղական պատաղ թիւնէն հոգեպրկիլ, եթէ ինչ ինչ մասնիներ լրացուին։

Այս մասին վերջերս տեղ մամլոյն մէջ շատ մը կարծիքներ յ նուեցան։ Ոմանք անցեալ տարի խորդ տարիին նուազ քանակութի օտար ալիր ներածուելը տեսնն հետեւցուցին թէ տարիս պրդիւ էր տեղական ցորենի սպառումն տ ցրնուեցաւ, որովհետեւ ձեռք առնած մ բին պատապրութիւն նուազեցան օ երկիրներու ներածութիւնք։ Իսկ տ ալ տեսնելով թէ Պոլսոյ հրապար վրայ դեռ կը շարունակէ օտար տ բի սպառումը և հոմանապար քանակութեամբ, ըսին թէ այս մ եղած տնօրինութիւնք իրենցմէ տ ուած սպասիւնքը լեմին կրցած տալ, թէ անհրաժեշտ է աւելի լ մրցողներ ձեւք առնել հացի տ տուրին մէջ, որ մեծապէս կ'ազդէ լիբրի սպառման վրայ և առանց խիստ մրցողներու կարելի չէ գ տուին ո՛չ հասարակութիւնը ոչ երկրագործ դասը։

Արդարեւ ուսումնասիրութեան ժամի հարց մն է այս, որու մ մեր գաղափարները պարզել՝ պարտ կանութիւն կը համարինք։

Պոլսոյ մէջ ապրած հային հան կառավարական պէտքերուն հարկ ե քանակութենէն զատ, տարին մօտա հաշուով 1,300,000 պարկ (75 բիրմ ալիւր կ'ապառի։ Այս ալիւրը կը հ թայնին Պոլսոյ ու գաւառներու բիւրեղները, և օտար երկիրներու ներ ծութիւնք՝ տեղական ցորենի արտ բութեան վիճակին համեմատ։ Ալի վաճառականներու կարծիքով՝ օ երկիրներու ներածութիւնք Պոլսոյ սպառած 1,300,000 պարկ ալիւ 40—75%ը կը կազմեն։ Եթէ Թուրք ցորենի պտղութիւնը աւելա լայ՝ 40% քանակութեամբ օտար ալ կը ներածուի, եթէ մինչև ըլլայ, (Շարունակութիւնը կարդալ Դ. եր

զութեամբ երթալ և անկէ երկրի երեսը ելլելը ամէնէն նպատակայարմարը պիտի ըլլար։ Իրենց եկած ճամբէն վերադառնալը խիստ դժուար էր։ Քոլոմպոս կրցին այլեւս անկարելի էր գտնել, որովհետեւ մութիւն կրցի մն էր և հիմա պէտք էր ծովուն տակը դացած ըլլար երկրաշարժէն։

Ճարտարապետը երկար մտածուելէ ետք որոշեց դէպի Հնդ հրամանդատը ուղեւորել։ Այս հրամանդատը հաստատեալ լայնութեան 50° 55′ և երկայնութեան 70° մօտերը կը գտնուէր, ուր երթալու համար տասը ամիսը բաւական պիտի ըլլար իրենց։ Ճարտարապետը ամէն պատահականութիւնները հաշուի առնելով, տարիէ մը կը յուսար Հնդ հրամանդատը հասնիլ։ Այս ուղեւորութիւնը տարտակացուցիչ կը թուէր հինգ ճարտարապետներն։ Իրաւ է թէ դեռ տարուան մը բաւելու չափ նորտ ուտեստեղէն ունէին և տակաւն այսչափ չարքաշութենէ ետք տարի մէն ալ ետ երթալը խիստ ծանր պիտի դանէր։ Ուստի անհրաժեշտ թուէր ամէնուն ալ։ Ուստի անհրաժեշտ թուէր ամէնուն ալ։ Ուստի անհրաժեշտ թուէր ամէնուն ալ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

...այի Ֆրայի Բրեսի»ի Մայիս 14ի խմբագրականն

...կերին չարթուան մէջ երկու չո... Բէյլիի ծովածոցին մէջ զան... պայմուցիկ ականներու, — ճա... փոխադրանաւ — Դիկնիսմա... անգլիական Սոպրանիկի ճամ... չոգնաւը։ Շեյնումարու սա... ականան մթերք կը տանէր Նիւ... Մանչուրիոյ մէջ գործող ճարա... բանակին համար, և Սոպրանիկ... մէջ ունէր ճամբորդներ, և... չուանդին Բօսի կ'ուգէր երթալ։ ...ալեզգէն ապատուեցան միայն ...ացի ուղևորները, իսկ միւս ...երդները և նաւագները կրնց դե... ...մանը գան ալիքներուն մէջ։ Ճա... ական Շեյնումարու փոխադրանաւը ...ուեի թէ իր բոլոր իրեղէններով և ...ներով ընկղմեցաւ, նոյն իսկ ...կերը չազատուեցան։

...եթէ անցեալ տարուան դրուած ա... ...ներն են պատասխանատու այս ...թումին որ ընկղմեց երկու չոգնա... ...ը, բսել է թէ փոթորիկին մէջ... ...նորէն մէջտեղ եկեր են անոնք իւ... ...ց ընկղմած տեղէն, և ջուրը ... ...ուզակի Բէյլիի ծովածոցին ... ։ Բայց անհաւանական է ասիկա, ...ալեալ է ենթադրել թէ Ճարմնցիք ...տէսթիվէնսքիի և Նէպոլեոնովի նա... ...տրմիներուն դէմ իրենց խարիսխ ...ացող նաւանգիստները պաշա... ...նելու համար ծովային նեղուցնե... ...ն մէջ դարձեալ ծիրան ականներ ...ուեցած են։ Ասիկը յայտնի է թէ ...ոնցիք մասնագիտական մէջ ինկած ...իրենց մէկ քանի նաւանգիստնե... ...ն համար, որոնք կրնան նշանակ ...ալ ռուսական մարտանաւերուն յար... ...միներուն, և որովհետև ծովակալ ...կը իր ծովային ուժերով միեւնոյն ...մանակ չի կրնար պաշտպանել լոյր ...ատուցեալ ճամբաները, ուստի հարկ ...ուած է այդ ճամբաները խնդալ ծո... ...ային ականներով առանց կարեւորու... ...ն տալու միջազգային ծովային ու... ...որութեան ենթարկուած վտանգին։ ...այց որովհետև այդ ականներուն մի... ...սա անգլիական չոգնաւ մէն ալ ...ղմեցաւ, ուստի հաւանական է որ ...վային ազդերը և մասնաւորապէս ...ծն Բրիտանիա բաղաքներ պիտի ուղ... ...ն Թոքիո։

Թոքիոյի մէջ հրատարակուած պաշ... ...նական զեկոյց մը կը յայտարարէ որ ...աոր Ֆորմոզայի մէջ և չրջակայքը ...ստանուցուած պաշտօնապէս ...ական և պաշարման վարչութիւն։ Այս ...որդութիւնէն յայտնի է թէ Ճարմն... ...ք Ֆորմոզայի կղզին վրայ ալ յար... ...կումէ մը կը վախնան։ Բայց չի ...գծուիր որ ծովակալ Բօտէսթիվիս... ...ի այսպիսի գործողութեամբ մը կոր... ...նցնէ իր թանկագին ժամանակը։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

...ԽՍԱԿԱՆ ԶՈՐՔՈՐԴ ՆԱԽԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ռուսիա պատրաստութիւններ կը ...նէ ճամբայ հանելու համար չորրորդ ...ուսումը։ Նորոգութիւններ կը կա... ...ուին։

ՌՈՍԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Նովոյէ Վրէմիայի թղթակիցը կը ...ղարդէ թէ ռուս բանակը ամէն կեր... ...ով լաւ վիճակի մէջ է։ Պարէնները ...գադրած են, միայն չաքարի և մոր... ...ուելիք կենդանիներու մատուցումը ...ախան քանի մը դժուարութիւններու ...ը հանդիպի։ Թղթակիցը խիստ բաւա... ...վ կը գանգատի երկաթուղիի ռուս ...աշտօնատարներուն զեղծումներուն ...այ։ Մուքդէնի նահանգէն առաջ ...ուիայէն զրկուած չաքարը կրնար ...ը, և պաշտօնատարներուն զեղծումը ...մնեներէ է, որովհետև Խարպինի մէջ ...մնացիները մեծաքանակ չաքար գներ ...ն։ Այդ պաշտօնատարները անհոգու... ...ն կ'ընեն և փոխանակ զինուորա... ...ն կառախումբերը փոխադրելու, ...ատուր փոխադրութիւններուն այլ ...ատան՝ փոխարէն կաշառք առնելով։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՋԱԲՈՆ

Ճարմնի վարչական կոմս Բացուրա ...ատասխանելով Պատուիրակութիւնն մը ...ուցմունքներուն ի մասին ֆրանսական ...ղութիւնն, յայտարարեց թէ Ճարմ... ական կառավարութիւնը ձեռքէն ե... ...ծք կ'ելնէ ի նպաստ հայրենիքին, և ...ոլի եղած միջոցները ձեռք առած է։ ...ատուիրակութիւնը իր գոհունակու... ...ինը յայտնեց կառավարութեան ընդ... ...ալին վրայ։ Թոքիոյի Առևտրական ...ենեակը ևս առաջ ֆրանսական վա... ...առքներուն դէմ իր առած ծանօթ ո... ...շումը։

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐԻ ՄԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնի Բօրէական դեսպանատան ...ղծակատար Եի-Հան-Եօան ուրբաթ օր ...ենասպան եղաւ։ 18 ամեայ ի վեր ...ակ պաշտօնատան էր դեսպանատան ...ջ, որովհետև Բօրէայի դեսպանը ...ատահման կը գտնուէր, և ժամա... ...կի մը ի վեր չէր հաղորդակցած իր ...ատաւարութեան հետ։ Արդէն իսկ ...ուած էր, երբ ապասաւոր մը նոյնա... ...նին պատահանէն չանցնող մը կախ... ...ած գտաւ զայն։ Պաշտօնատարը, որ ...—40 տարեկան էր, ժամանակ մը ...մեր միամտաղատութենէ կը տառա... ...էր, և պատերազմին ծագումէն ի վեր ...ա կը մոռացէր իր երկրին կացութեան վրայ, կարծելով թէ մեր կամ միւս Տէրութիւնը կրնայ պիտի տար գայն։

Կ'ըսուի թէ իր յանձնառութեան պատասխանատուն մեր է նաև իր երկար բաժանումը կնոջմէն և զաւակէն, որոնք Բօքէա կը գտնուէին։

ԹՕՔԻՈՅԻ ԼՐՏԵՍՆԵՐԸ

Ֆրանսայի Պուկուէն հարիւրապետին տան մէջ բանուած թուղթերը այս մէջտեղս ճարմներէնի կը թարգմանուին։ Բանտարկիներուն հետ լաւ կը վարուին հարմնցիք, որոնք պատմեցին անոնց դուրսէն բերել տալ իրենց անկողինները և կերակուրները։ Բանի մը հոգիներ ալ կը հարցաքննուին։ Թօքիոյէն կը հեռագրեն Ֆուռնալի թէ Պուկուէնի դէմ վճռական ապացոյցներ ձեռք բերուած են։ Հարիւրապետը կանանաւոր կերպով զինուորական տեղեկութիւններ կը հաղորդէ եղեր Շանկայի ռուս պաշտօնատարներուն մէջ։ Նարդնեռու ձեռքով։ Գործին մէջ մասնակցեր երկու Ճարմնցիներ, նաւային վարժարանի նախկին ուսուցիչ Նաքէա, և նախկին ծովային մեքենավար ապայ Նուվարաքի, որ նաւատորմէն վտարուած էր ասկէց առաջ իր յոսի ընթացքին պատճառաւ։ Այս երկու Ճարմնցիներուն առատ վարձք կուտայ եղեր Պուկուէն։ Թօքիոյի բոլոր Ֆրանսայի գաղթականները վստահ են Պուկուէնի անմեղութեան, որ Թօքիոյի բարձր դատ. ընկերութեան մէջ ալ ժողովրդական դէմք մըն էր։ Պուկուէն ինքզինքը պաշտպանելու համար կը պնդէ թէ ինք իբրեւ լրագրի թղթակից միայն տեղեկութիւն կը հաղորդէր Շանկայ։

ԶԷՊՈՔՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՌՈՒՍ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մէջազգային իրաւաբանութեան մասնագէտ հանրաւոր ռուս Բրօֆ. Մարթէնս՝ Բեթերսպուրգի մէջ թերթին մէջ յօդուած մը գրելով, կ'աշխատի ապացուցանել թէ միջազգային իրաւաբանութիւնը կ'արգիլէ Զէպոք Տէրութիւններուն՝ ապատան տալ պատերազմիներու մասնակցողներուն։

Բայց ե՛կ տես որ նոյն այդ պատուական հեղինակաւոր բրօֆէսորը սակէց առաջ հեռաւորը գրած է Միջազգային Իրաւաբա՛ուբեան իր գիրքին մէջ,—«Պատերազմիկ Տէրութեանց մասնակցութիւնը արգիլուած է մեզ Զէպոք Տէրութեան նաւանգիստներուն և նաւամատոյցներուն առջեւ։ Բայց, իբրեւ բացառութիւն, թոյլ տրուած է որ այդ մասնակցները առանց ազդի խորութեան կրնան դալ մը առնել նոյն նաւանգիստներուն և նաւամատոյցներուն առջեւ ալեկոծութեան ժամանակ, կամ վնասները դարմանելու, կամ ամէնէն մօտաւոր նաւանգիստը հասնելու բաւական ...

Ինչպէս կը տեսնուի, հիմա ամէն բան փոխուած է։ Ինչ որ բացառութիւն էր կանոն կ'ելլայ, և եթէ պատերազմը չարունակուի տակաւին, ռուս զինակոչները պիտի պնդեն թէ Զէպոք Տէրութիւնները պ արական են օգնել մարտանաւերուն, երբ... այս մարտանաւերը ռուսական մարտանաւեր են։

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՆԱՒԱՄԱՐՏԸ

Թէեւ տակաւին չենք գիտեր թէ ծովակալ Բօտէսթիվէնսքի և Նէպոլեթոլ իրօք միացան, ձեռք ձեռքի տուա՞ծ են, բայց սա ստոյգ է թէ ռուսական նաւատորմիղը ծովուն բացերը եկած է անծանօթ ուղղութեամբ մը։ Հետեւաբար ա՛նա կը մտնենք այդ նաւային մեծ պայքարին վճռական էրեւոյթին մէջ, և ի մտոյց պիտի տեսնենք թէ ինչ արդիւնքներու պիտի կրնայ յանգիլ Ռուսիոյ բրած հակայ ճիգը, Ծ. Արեւելեան Ջուրերուն մէջ զրկելու համար ա՛յնքան հզօր նաւատորմիղ մը։

Բնականաբար, բան մը չենք գիտեր Թօկոյի ծրագրին վրայ, և ինչ որ կարելի է ստուգութեամբ ըսել, սա է թէ Նիբրօնները (Ճարմնցիք) խիստ աչալուրջ պահպանութիւն կ'ընեն ամէնուրեք ուր ռուսական նաւատորմիղը կրնայ անցնելու աչխատի։ Ֆորմոզայի և Բէնքատորի Ջուրերը ակռնուած են, և ճարմնական յանձնաւոր պահակ կեցած են Փիլիպպինոյ ափունքներուն առջեւ։ Բայց անկարելի է դիտալ թէ ո՛ւր կը գտնուի Նիբրօնական նաւատորմին ստուարագոյն մասը։ Սակայն երեսալով համաձայն կը գոյանայ թէ ծովակալ Թօկօ չի խորհիր մեծ կռնոնաւոր ճակատամարտ մը մղել Բօտէսթվէնքիի դէմ, և գաղափարները ա՛յս կարգին մէջ պլաք է ընդունիլ տեսակցութիւնը բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը՝ որուն խորհուրդ հարցուց Տէրի Նիւզի բարիզեան թղթակիցը։ Այս անձնաւորութիւնը պնդեր է թէ ծովակալ Թօկօ մասնիր է Բօտէսթվէնսքիի ասկէ Ոկիկանոսին մէջ Հնդկաչինէն և Ճարմնէն չատ հեռի, որովհետև իր բան նպատակն է ռուսական նաւատորմիղը բռնել ոչ թէ փճացնել։ Ամէն պարագայի մէջ Թօկօ չուզեր ռուսական Արմատան ծովուն խորը տեսնել, կ'ուզէ ձեռք ձգել զայն և յաղթանակը Ճարմնի նաւանգիստները առաջնորդել։ Եթէ Ռուսք Վլատիվոսթոք երթան, կամ եթէ ծովակալ Թօկօ այդ նաւանգիստը քշէ զանոնք, Բօտէսթվէնսքիի նաւախումբին ճակատագիրը նո՛յն պիտի ըլլայ, որովհետև անդամ մը Վլատիվոսթոքի մէջ պաշարուելէ վերջ, կարող կրնար պիտի վնասուի ինչպէս եղաւ Բարթ Արթուրի առաջին նաւատորմիղը։ Ճարմնցիներուն հաշիւը հեռուներն է,— ձեռք ձգելով ռուսական նաւատորմիղը կամ այդ նաւատորմիղին ամենամեծ մասը, Ճարմն այլեւս պիտի չպարտաւորուի պատերազմական տուգանք պահանջելու Ռուսիայէն, որովհետև եղած նաւային դատումները վերջնականապէս կը կարգադրեն նաւային գերիշխանութեան խնդիրը Ծ. Արեւելքի Ջուրերուն մէջ։ Այսպէս մեծապէս պիտի դիւրանայ հաշտութեան կնքումը։

Աղէ՛կ հաշիւ, բայց տարբ հանրաբ պէտք է որ Թօկօ յանդգի ձեռք անցընել ռուսական նաւատորմիղը։ Տ ղի Նիւզի խորհրդ հարցուցած անձնաւորութիւնը կ'երեսի թէ չափազանց աժան գին կարեր է Բօտէսթվէնսքիի հրամայած մարտանաւերուն կարողութեան։

Մեր կարծիքը ա՛յն է թէ Թօկօ վերջ ի վերջոյ յաղթական պիտի ելնէ, բայց ռուսական նաւատորմին փճացումը մեզի աւելի հաւանական կ'երեսի քան անոր բռնելը, բաց ի այն պարագայէն երբ հարձեալով հաւաքուած ռուս նաւազները կատարեալ անկարգութիւն մը ցոյց տան։

Ինչ որ ալ ըլլայ, Ծ. Արեւելեան Ջուրերուն մէջ մղուելիք առաւոր խաղամաը մէկէ աւելի տեսակէտով անձկալից է, որովհետև եթէ Բօտէսթվէնսքի ունեցաւ հարկ եղած յանդգութիւնը մինչեւ հոն անելու համար այսքան հզօր նաւատորմիղ մը, տակաւին մինչեւ հիմա աւելի չունեցաւ գնահատակ տալու իր կուռելու յատկութիւնները։

Էնճէք «Ճ» անս Պիլ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵԾԻՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ ԴԻՐՔԸ ԿՆԴՐ. ԱՍԻՈՅ ՄԷՋ

ՄՐ. ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՃԱՌԻՆ ԱՌԹԻՒ

Անգլիոյ մէջ տարբեր դատաստաններու ընդունեցան վարչապետ Մր. Պալֆուրի այն հաստատ համոզումը թէ Անգլիական կղզիներու վրայ արշաւանք մը անկարելի է։ Ըսողներ կան թէ ինչ ինչ պայմաններու ներքեւ կարելի է 100,000 թշնամի զինուորներու Անգլիոյ ցամաքը ելնելը, ինչպէս Ճարմնցիք նորը ըրին Մանչուրիոյ ծովեզերքներուն վրայ։

Մր. Պալֆուր կ'ատարէ թէ անգլիական նաւատորմիղը բաւական զօրաւոր է այդ արշաւանքը արգիլելու համար։ Բայց չատ մը մտածողներ և փորձ անգլիացի զինուորականներուն կարծիքով ատիկա զօրաւոր պատճառ մը չէ որ Անգլիա հոգ չտանի բան կարելուոյն պաշտպանելու իր ցամաքը։ Արշաւանքի մը անհնարութեան խօսքը ներքին բանակին թիւր զեղչել կը նը՛չանայ։ Ցաղելոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ յայտնի է թէ ցամաքային Տէրութիւնները համակարծիք չեն Մր. Պալֆուրի այն ենթադրութեան թէ անգլիական ծովեզերքներուն վրայ արշաւանքը անկարելի ըլլայ, և նոյն իսկ ծրագիրներ կան բոլոր մանրամասնութիւններով լեցուն, բնաբար ցամաք հանելու համար Նիւ-Հավէնի և Հարուիչի մօտերը, և ուրիշ նաւանգիստներ՝ որոնք բերդի թնդանօթներուն կրակէն դուրս կը մնան։ Այս տեսակ ծրագիրներ ի հարկէ սպառնալիք մը չեն Մեծին Բրիտանիոյ դէմ, այլ պարզապէս ըստ սովորութեան պատնէշի պարաստութիւններ են զորս ամէն երկիր կ'ընէ իրարու դէմ յարձակողական և պաշտպանողական գործողութիւններու համար, և ինքնապաշտպանութեան նպատակաւ հարկ տեսնուած են այսպիսի ծրագիրներ։

Եթէ կարգ մը Տէրութիւններ միացընեն իրենց նաւային ոյժերը, և անգլիական նաւատորմիղներուն դէմ դառնան, արշաւանքը կարելի կրնայ ըլլալ, և այնպիսի պատահականութիւն մը երեւակայական պէտք չէ համարել, երբ խորհինք մանաւանդ թէ ծովային պատերազմին մէջ բախտաւորութիւնը ի՛նչ մեծ նշանակութիւն ունի։

Հետեւաբար, Մր. Պալֆուրի ճառին ա՛յն մասը, որ բուն անգլիական կղզիներուն պաշտպանութեան կը վերաբերի, ունի իրեն մէջ ռազմագիտական տիպարներ։ Եթէ այդ ճառին հետեւանքը Անգլիա իր ցամաքային ոյժերը պակսեցնէ, Հնդկաստանի համար մեծ վտանգ մը պիտի ըլլայ։ Հոն Անգլիա ունի ցամաքային սահման մը որուն վրայ ռուսական Տէրութիւն մը (Ռուսիա) կրնայ յարձակիլ, և ի դէպ այդպիսի պարագայի մը՝ Հնդկաստանի բանակը պէտք պիտի ունենայ օժանդակ զօրքերու, առնուազն ամիսը 20,000 հոգիի, ո՛րքան որ երկար տեւէ պատերազմը։ Հետեւաբար, բուն անգլիական ուղեղներու պաշտպանութիւնը կը վերաբերի առ այժմ մէկ կողմ թողուլ, յիմարութիւն է Անգլիոյ բնական պահեստի ուժերէն պակսեցնել զինուոր մը կամ կամաւոր մը։

Քանի մը առաջնակարգ նաւային և զինուորական ատենաբան կարծիքը հարցուցեցաւ Մր. Պալֆուրի այն յայտարարութեան վրայ թէ արշաւանք մը անկարելի է։

Գնդապետ Սրբ Հոբբաս Վիլսոնի կարծիքը յայտնեց թէ ո՛չ մէկ նաւային կամ զինուորական մասնագէտ անգլիացի հաստատութեան աչքին առջեւ համոզմամբ և պէտք եղած կիրարով չէ պարզած արշաւանքի պարագան, եթէ անիկա մինչեւնոյն ատեն աչխատած է ծախքերը պակսեցնել։ Արշաւանքի մը անկարելութեան մը համար այդպիսիներուն մէջ բերած փաստերը չեն կրնար համոզել ո՛և է մէկը, որ խնդիրը ինք իրեն համար ուսումնասիրած է, և դիտէ թէ պատերազմին ժամանակ ա...

նակնկալն է որ յանախ կը պատահի։ Մր. Պալֆուրի համաձայնութիւնը վատնդաւոր է յոյժ։ Իրեն կարծիքով պէտք է ա՛ռնէս խմանալ թէ նաւատորմիղը կրնայ ամենուրեք ըլլալ ամէն ժամանակ, մինչդեռ նաւային ուսումնագիտութիւնը հակառակը կ'ապացուցանէ։

Սրբ Հոբբաս Վիլսոնի մէջ ըսբաս Ամերիկացիներուն կատարած ընդարձակ պատրաստութիւնները ապագայ պատերազմին համար, թէեւ իրենց ծովեզերքները 4000 մղոն հեռի են հաւանական թշնամիէ մը։ Ամերիկա ահագին աշխատութեան տակ մնած է իր քաղաքական զինուորութեան, որոնց պաշտպանութեան յանձնուած ծովային բերդերը 244 թնդանօթներով զինուած են։ Բնդհակառակը Անգլիոյ մէջ կարծեն ամէն բան կ'ընէ Վարչութիւնը կամաւորները վճռաբեկելու համար, թէեւ Անգլիա խիստ մտ է իր հաւանական թշնամիներուն։ Անգլիոյ ծովեզերեայ բերդերը գլխաւորաբար զինուած են «մուսկիտի» յատուկ թնդանօթներով, որոնցմով կրակ ընելը մարդկային հնարամտութենէն վեր է։

Ծովակալ Սրբ Սայրբէին Պրեճ յայտարարեց թէ Մ. Պալֆուրի արարած պայմաններուն մէջ իրաւ է թէ արշաւանք մը գրեթէ անկարելի է։ Նաւատորմիղը կրնայ ամենուրեք ըլլալ ամէն ժամանակ, մինչդեռ նաւային ուսումնագիտութիւնը հակառակը կ'ապացուցանէ։

Սրբ Հոբբաս Վիլսոնի մէջ ըսբաս Ամերիկացիներուն կատարած ընդարձակ պատրաստութիւնները ապագայ պատերազմին համար, թէեւ իրենց ծովեզերքները 4000 մղոն հեռի են հաւանական թշնամիէ մը։ Ամերիկա ահագին աշխատութեան տակ մնած է իր քաղաքական զինուորութեան, որոնց պաշտպանութեան յանձնուած ծովային բերդերը 244 թնդանօթներով զինուած են։ Բնդհակառակը Անգլիոյ մէջ կարծեն ամէն բան կ'ընէ Վարչութիւնը կամաւորները վհատեցնելու համար, թէեւ Անգլիա խիստ մտ է իր հաւանական թշնամիներուն։ Անգլիոյ ծովեզերեայ բերդերը գլխաւորաբար զինուած են «մուսկիտի» յատուկ թնդանօթներով, որոնցմով կրակ ընելը մարդկային հնարամտութենէն վեր է։

Ծովակալ Սրբ Սայրբէին Պրեճ յայտարարեց թէ Մ. Պալֆուրի արարած պայմաններուն մէջ իրաւ է թէ արշաւանք մը գրեթէ անկարելի է։ Նաւատորմիղ ալ միշտ այդ կարծիքը ունեցած է։ Բայց ստոյգ է որ 70,000 ծովային զինուոր պէտք է, ինչ որ մէկ չունենալ հաւաքելը դժուար է։

Իր կարծիքով Մր. Պալֆուրի ճառին ամէնէն ծանր սխալն էր Թորվիլհանդածներուն մեծ կարեւորութիւն տալը, ինչպէս նաեւ ընդծովեանքներուն, երբ զրահաւորները յաղթահարուին պատահական կոխի մը ժամանակ։ Բայց պէտք է գիտնալ թէ այդ տեսակ նաւերը մեծ արագութեամբ չեն կրնար շարժիլ արշաւողներուն ապառնացած կէտերուն վրայ, եթէ մանաւանդ իրենց կայանները բաւական հեռի ըլլան ասնք։

Սրբ Այֆրէտ Թրնրը բան թէ կասարելապէս անտեղի է պակսեցնել օ... ...ծանդակ զօրքերը յոյս դնելով միմիայն նաւատորմին ենթադրեալ կարողութեան վրայ արշաւանքը եւ մնկու... համար։ Կամաւորները սա՛ առաւելութիւնը ունին որ վառ կը պահեն երկրին պատերազմական ոգին, և պատերազմի ժամանակ ներքին մեծ բանակ մը ունենալու պարագան վտանգաւորութիւն պիտի ներշնչէ հանրութեան։ Բաւ թէ Հնդկաստանի սահմանագլխին մասին Մր. Պալֆուրի տեսութիւնները ուղղ չէին, և ամէն պարագայի մէջ նոյն չեն այդ յայտարարութիւններուն հետ, զորս Վարչապետը երկու տարի առաջ բացատրեց։

ՍՅԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՃԱՌԻՆ ՎՐԱՅ

Բեթերսպուրգի մէջ պահ մը օրուան խօսակցութեան նիւթ եղաւ Մր. Պալֆուրի ճառը Կեղր. Ասիոյ մէջ ըրեալ ռուսական կացութեան վրայ։ Անգլիացիք հիմա ո՛րչափ փոխած են իրենց միտքը, և կը յիշեցնեն ա՛յն ժամանակը, երբ Մեծն Բրիտանիա համակրութեամբ կը դիտէր երկաթուղիի մը հնարաւորութիւնը Օսթոնտէն մինչեւ Կարկաթա՝ Աֆղանստանի ճամբով, կարծելով թէ՝ թէ՛ Մեծն Բրիտանիա և թէ Ռուսիա պիտի օգտուէին զրացիական ուղղակի յարաբերութենից հաստատութենէն։ Հիմա Մեծն Բրիտանիա բոլորովին փոխած է այս դիտաւորութիւնը, և չուզեր ռուսական երկաթուղիները Աֆղանստանի մօտցած տեսնել, կամ հնդկական երկաթուղիներ երկնցնել իր կողմէ, կասկածելով թէ ասոնք ամէնքը օր մը կրնան դիւրութիւն ընծայել ռուսական արշաւանքի մը Հնդկաստանի վրայ։ Ռուսք կը յայտարարեն թէ առ այժմ ո և է ծրագիր չունին Աֆղանստանի մէջ երկաթուղի չինելու, կամ ո և է մատդրութիւն չունին Աֆղանստանի դէմ, և ասոր լաւագոյն ապացոյցը սա է թէ Կեղր. Ասիոյ արդի ռուս կառավարիչը անձնուէր անձ մըն է, Թիվիաչէվ, որ երբեմն Ասդրախանի կառավարիչ էր։

*** Բարիզի քաղաքական շրջանակին մէջ ալ մեծ չահեկանութիւն առաջ բերաւ Մր. Պալֆուրի ճառը ի մասին Անգլ. Պատերազմի։ Անգլիոյ Վարչապետին յայտարարութիւնները ապառնալիք մը չեն նկատուիր Ֆրանսայի դէմ, այլ իբրեւ բնական հետեւանք մը Հարաւ-Ափրիկեան պատերազմին միջոցաւ յայտնուած զինուորական կացութեան։ Տարակոյս չկայ թէ մեծ մասամբ Ֆրանսան կ'ափսոսարկուէր, երբ Պալֆուր կը յայտարարէր թէ անկարելի է արշաւանք մը անգլիական կղզիներուն վրայ։ Արդէն Մր. Պալֆուր ի վերջոյ իր բաձր ամրգրնա համար յարեց.— «Աչխարհի մէջ ինձի համար ամենէն վերջին հնարաւոր բանը Ֆրանսայի կողմէ մեզի դէմ ուղղուած ցամաքային արշաւանքն է» Թանն կ'ըսէ թէ անգլիական բանակին գլխաւոր պաշտօնը պիտի ըլլայ օր մը ծովէն անգլին կրուուի։ Եւ կը յարէ.—

«Այս մասին Հնդկաստան Բրիտանական Պատերազմ ասաք կնան է, և միակ կէտը՝ ուր Մեծն Բրիտանիա կրնայ օր մը կռուի բռնուիլ զինուորական մեծ Տէրութեան մը հետ։ Դիտենք արդէն թէ Լորտ Քիչնէր ինչ ջանքեր կ'ընէ Հնդկական Բանակին զարգացման համար։ Մր. Պալֆուրի վախը հիմակ ա՛յն է թէ Աֆղանեան երկաթուղի մը երթայով եթէ միանայ Կեղր. Ասիոյ ռուս երկաթուղիներուն հետ, Հնդկաստանի կացութիւնը յայտնապէս կը վատնդուի։ Բայց այս վատնդը մոռացուած է։ Ամէն պարագայի մէջ Վարչապետը այժ պիտի ասայ Լորտ Քիչնէրի ծրագրին։»

Նախարարական թերթը, Թան, իր դիտողութիւնները հետեւեալ կերպով կը վերջացնէ.—

«Անգլիացիք փափաքոյ պնդութեամբ կը զբաղուին իրենց նաւատորմիղը և բանակը։ Անգլիական բանակը, որ խարկաղես կը տարբերի ցամաքային Եւրոպայի բանակներէն, ծանր թերութիւններ ունի ուղղելու։ Նաւատորմիղն ալ պէտք է միշտ միւս Տէրութեանց նաւատորմիղներուն վրայ նոր քայլեր առնէ միշտ դէպ առաջ։ Պալֆուրի Դաշնիոր թեւեւ ի սրտէ խաղաղասէր, ամէնէ աւելի կ'աչխատի երկրին ալ զօրացնելու։ Լաւ գաս մըն է ասիկա՝ ի Ֆրանսայի պատասխանուներուն, որոնք դէնինկէցութիւն կը քարոզեն, ինչպէս նաեւ այդ «փառաւոր նախաձեռնութեան» կոլոնիկիներուն համար։»

*** Գերմանական կարեւոր թերթերը կը յայտարարեն թէ Անգլիոյ Վարչապետին ճառը կ'ապացուցանէ որ հակառակ Մանչուրիոյ մէջ ռուսական զէնքերուն կրած ձախողութիւններուն, բրիտանական կառավարութիւնը տակաւին ա՛յդ Տէրութիւնը վտանգաւոր ախոյեան մը կը նկատէ կեղր. Ասիոյ մէջ։ Բայց կ'ըսեն որ, եթէ Ճարմնցիք ա՛յնքան յաղթական չէրնէին, Անգլիա այդ ճառը պիտի չուղղէր այս միջոցիս Ռուսիոյ դէմ։ Զարմանք կը յայտնեն նաեւ թէ Վարչապետը ա՛յնքան կարեւոր խնդիրներու վրայ հրապարակաւ կը խօսի փոխանակ կառավարական պաշտօնատուներուն մէջ ամփոփելու իր խօսքերը։

*** Ամերիկեան թերթերը չեն կրնար իրենց զարմանքը բանել Մր. Պալֆուրի ճառին ա՛ն մասին վրայ, որ Ֆրանսական արշաւանքի մը վրայ կը խօսի։ Կը յայտարարեն թէ Անգլիա 800 տարիէ ի վեր այդ կղզիին զերծ մնացած է ամէն վտանգէ, և հիմա առանց բանաւոր պատճառի այդպիսի խնդիր մը կը յարէ։

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՕՔԻ ՀԵՏ

Վիրէլմ կայսեր մասնաւոր փափաքին վրայ, Համպուրկ Ամերիկա չգեղնաւային ընկերութեան նախագահ Հէր Պալին ա՛յնպէս կարգադրեց որ գերմանական չոգնաւերը այսուհետեւ Թանճէրի առջեւ կենան։ Այս կարգադրութիւնը քաղաքական մեծ կարեւորութիւն ունի։

ԵՐԿՈՒ ՆԱԻԱՏԻՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Սրանցմարս կը հրատարակէ պաշտօնապէս այն ծրագիրը, որով պիտի կատարուի ընդունելութիւնը Ֆրանսական Նաւատորմին, որ յառաջիկայ Օգ. 7ին Բարթանթ պիտի հասնի։

Մանչի Անգլ. Նաւատորմիղը, հրամանատարութեամբ ծովակալ Ուիլսընի, Օգ. 3ին Սպիթհէտ պիտի հասնի, պատրաստ ըլլալու համար ընդունելու այցելու նաւատորմիղը, որուն թուական այժը տակաւին ծանուցուած չէ։ Ֆրանսական Նաւատորմիղը անգլիական ջուրերուն մէջ պիտի մնայ մինչեւ Օգ. 12։ Ընդունելութեան պիտի մասնակցին նաեւ 24 թորփիլանաւեր Մանչի Նաւատորմէն զատ։

Ֆրանսական Նաւատորմին ըլլալիք բարի գալստեան ողջոյնը յոյժ պատկառելի պիտի ըլլայ, և բան մը պակաս պիտի չմնայ հանդէսը արժանի ընելու համար այս պատմական տոնին։ Ծովային նախարարը, վարչական խորհուրդին անդամները յատուկ զօսանաւով Սպիթհէտ պիտի երթան Ֆրանսական նաւատորմին բարի գալուստ մաղթելու։

Տակաւին որոշուած չէ թէ Լուտարա թագաւոր ե՞րբ պիտի այցելէ Ֆրանսական և անգլիական նաւատորմիղներուն, բայց կ'երեւի թէ պիտի այցելէ Եր. Օգ. 10ին։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆԸ.—

Հսմէն կը հեռագրուի թէ Ֆրանսայի մէջ եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանման պայքարին առթիւ, Պապը գրեթէ հիմա այլեւս դրամ չտանուր Ֆրանսայէն, որ Վատիկանի հաղորդութեան գլխաւոր աղբիւրն էր։ Դրամական նեղութիւնը ստիպեր է զայն իսկ Վատիկանի մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 15 Մայիս.—Քանդոնէ կը հեռագրուի թէ Ճարմնական 8 թորփիլանաւեր դիմերնոյ յարձակեցան Հնդկ Բոյի ծովախորշին մէջ գտնուող ռուս մարտանաւերուն վրայ, ասկայն երեկոյական լուսարձակներու միջոցաւ երեւան հանուելով ետ մղուեցան։ Ծովախորշին չորրջ պահնորդութիւն կատարող ռուս բաղմաթիւ յատանաւեր չկրցան բռնել այս թորփիլանաւերը։ Ռուս մարտանաւերուն կրակը վնաս չկրեցին, կ'ըսուի թէ երկու թորփիլանաւեր ընկղմեցան։

—Սայկոնէն առնուած լուրերու նայելով ռուս երկու նաւարաժիններ միացեր են Հնդկ-Բոյէն մեկնելէ առաջ։ Հիմա միասին կը նաւարկեն Հայ-Նան կղզիին և Օկայոմատա կղզիներուն ճամբով՝ Վլատիվոսթոք մտնելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ երկու ռուս մարտանաւեր եւսաս կղզիին բակերը կեցուցին ճարմնական առեւտրական նաւ մը, և անոր թուղթերը քննելէ ետք ազատ թողուցին զայն։ Ճարմնական յանձնաւոր կեցուցին անգլիական և ամերիկեան երկու չոգնաւ, որ Ֆորմոզայի մօտ անցած էին արգիլեալ սահմանագիծէն։ Ճարմնցի ազատեր երկար բարակ քննութենէ անցուցին չոգնաւերուն բեռները և թուղթերը, և ազատ թողուցին։

ՐԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.—Ռուս հեռագրական գործակալութեան թղթակիցը հեռաւոր լուրը կուտայ Կունցուլինէ՝ Մայիս 14 թուով.—Մանկոլոյ սահմանագլուխին վրայ Բանկուզներու չարժում մը կը սեսնուի։ Ասանք Բանկուզ կանանաւոր զօրքեր կ'երեւին։ Հաստատուեցաւ նաեւ որ Բանկուզներ կը գտնուին Տալիանս գետին մօտերը։ Բանկուզներ կան պատերազմական գործողութեանց դաշտին և չէզոք հողերու մէջեւ, որով Ճարմնական զօրաց գործողութիւնները գաղտնի կը մնան։ Ճարմնցիք այս կերպով կրնան պաշարի և ռազմամթերքի կայաններ հաստատել ուզած տեղերը, մեր աչ կողը պաշարելու գործողութեան ի նախատեսութիւն։ Քանի որ Բանկուզները կը ծանկան այս գործողութիւնները, Ճարմնցիք կրնան ռուս աչ կողը պաշարելու ձեռնարկել յանկարծ, ինչպէս ըրին Մուքդէնի ճակատամարտին առեն։ Արդէն հիմակուց՝ մե

ստիպուեցաւ Ուտակոա քաշուիլ։ Մեր Ջոկատը օգնութիւն ստանալով՝ թշնամին ետ մղեց Էրմակուէ։ Ճարտնցիք ետ քաշուեցան դէպ ի հարաւ և հարաւ արեւմուտք։»

ԼՈՆՏՈՆ.—Մուքայէնէն կը հեռագրուի թէ Ճարտնցիք յարձակեցան ռուսաց ձախ թեւին վրայ՝ Ռուսք 15 քիլոմէթր տեղ ետ քաշուեցան։ Թէ՛ Ռուսք և թէ Ճարտնցիք մեծ կորուստ ունեցան։

—Ֆուզանէ կը հեռագրուի թէ 30000 զօրք ցամաք կան Կինսան Վլատիվոստոքի պաշարման համար։ Ճարտնէ շարունակ զօրք կը ղրկուի դէպ ի Թուման գետաձիվրայ։ Այս զօրքերը կը միանան Վլատիվոստոքը պաշարելու պաշտօն ունեցող քանակին։

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Բօրդ Արթուրի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Ճարտնցի 400 տղակներ հասան Բորդ Արթուր և հաստատեցին որ ընկղմած նաւերուն թիւն է 200։ Անհաստատի քանակութեամբ զէնք կայ ծովուն խորը։ 80 չոգեմակոյկներ կան ընկղմած։

ԹՕՔԻՕ.—Ճարտնական մամուլը կը հրատարակէ Ճարտն գտնուող ռուս գերիներու ցուցակը, ուրկից կ'երեւայ թէ Ճարտն կը գտնուին ռուս 10 զօրավար, 70 բարձրաստիճան սպայ, 884 սպայ, 8558 ենթասպայ և 50,760 զինուոր։

ՊԵՐԼԻՆ.— Նարs Տոյչէ Ալկեմայնէ Զայթունկ Ջերմապէս կը հնչտաւորէ Կոլուխովսքի կոմսը՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնին կոչուելուն ատամեակին առթիւ, և վեր կը հանէ անոր արժանիքները որոնք նպաստեցին եւրոպական խաղաղութեան պահպանման։

ԲԱՐԻԶ.—Երէկ Էլիզէի մէջ գումարուած Նախարարաց Խորհուրդը, Մ. Լուպէի նախագահութեամբ, որոշեց մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկել Պերլին՝ Ֆրանսայի կառավարութեան կողմէ Ներկայ գտնուելու Դերմանիոյ գահաժառանգին ամուսնութեան հանդէսին։

ՊԵՐԼԻՆ.— Մարօքի խնդիրը հիմա յուսադրուած է մինչեւ որ աւարտին Ֆասի մէջ կատարուած բանակցութիւնները։ Ուրեմն շատ հաւանական չէ որ Դերմանիոյ նախարարապետը այս միջոցիս հաւանի Նոյն խնդրոյն վրայ վիճաբանիլ Բայիսդակին մէջ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Թանձէրէն կը հեռագրեն թէ Սպանիոյ դեսպանը կը պատրաստուի Ֆաս երթալու։

ԲԱՐԻԶ.—Նոր ընկերակցութիւն մը կազմուեցաւ «Ազգային չահերը և միջազգային հաշտութիւնը» անուանով՝ ազգային բարգաւաճումը և օտարներու հետ բարութիւն յարաբերութիւններ մշակելու համար։ Այդ ընկերակցութեան կը մասնակցին գիտնականներ, գրականներ, քաղաքական անձեր և արուեստագէտներ՝ Եւրոպայի և Ամերիկայի ամէնէն նշանաւորներէն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

ԳԱՀԱՌ. ԺՈՂՈՎՈՅ 5ՐԴ ՆԻՍՏԸ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԸՆԹՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԱՀԻՐԷ, 28/11 Մայիս 905

Գաւառ. Ժողովին 5րդ նիստը տեղի ունէցաւ Ներկայ անդամս 25 8ին Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ։ Վանք. Պօղոս փաշա Նուպար նամակով յայտնած էր թէ անձնական տկարութեան պատճառով բացակայ պիտի մնայ։ Բացակայ էին նոյնպէս Տեարք՝ Յակոբեան պէյ և Կ. Մէլքոնեան։ Բաղաք. Ժողովի անդամները ամբողջովին ներկայ էին։

Առաւօտը բացուեցաւ ժամը 3/ին (Ը.Ե.) նախագահութեամբ Առաջն. Փոխ. Տ. Յարութիւն քհնյ. Յակոբեանի և ատենագրութեամբ Երուանդ պէյի։

Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը կարդացուելով վաւերանալէ ետքը, Ժողովը դոնիկակսաւ իր գործունէութեանց։

Ա. Առաջնորդական խնդիր.—

Ատենադպիր Մարտիրոս էֆ. կարդաց Պոլսոյ Պատրիարքարանէն եկած եռանուն ցանկը և ցանկէն դուրս քանի մը եկեղեցականներու անունները, իր կողմէ ներբողելով Մկրտիչ Վ. Արաբեանցն, որ, ըստ, յանձնարարուած է կարեւոր տեղերէ։ Անդամներէն ոմանք դիտել տուին թէ Աղաւնունի Վ.ի մասին պէտք եղածին չափ տեղեկութիւն չկայ, և թէ անպատեհ է անծանօթ անունի մը վրայ միայնել քուէները։ Անդրանիկեան պէյ և Թօփալեան էֆէնտիք հակառակը պնդեցին և ձայնակցեցան Մարտիրոսին յայտնելով որ իրենք ալ նոպաստաւոր տեղեկութիւններ ստացած են անոր մասին։ Ասոր վրայ սկսաւ բաւական տաք վիճաբանութիւն մը սրու միջոցին անդամներուն կողմէ առաջարկուեցան Դանիէլ Վ. Յակոբեան, Եղիշէ Վ. Զիլինկիրեան և Բարգէն Վ. Կիւլէսէրեան։ Աւելորդ քննդ. Շարդոյեան և ուրիշ անդամներ դիտել տալով ծանօթ անուններու պակասութիւնը, առաջարկեցին յետաձգել ընտրութիւնը սրուն դէմ Առաջն. փոխանորդ հայրը ցոյց տուաւ թէ Առաջնորդի անմիջական ընտրութիւնը անհրաժեշտ է։

Քառորդ ժամ դադարէ ետքը կարդացուեցաւ Պոլսոյ Պատրիարքէն եկած վերջին նամակը, որուն մէջ կը յանձնարարուէր Առաջնորդի ընտրութիւնը չի յետաձգիլ։ Անդամներէն ոմանք դարձեալ առաջարկեցին որ ընտրութիւնը յետաձգուի, բայց հինգի դէմ եօթը քուէով որոշուեցաւ որ անմիջապէս կատարուի, ուստի ընտրութիւնը սկսաւ հետեւեալ հոգեւորականներուն վրայ։

Տ. Մկրտիչ Եպս. Վեհապետեան
Տ. Բարգէն Վրդ. Կիւլէսէրեան
Տ. Մկրտիչ » Աղաւնունի
Տ. Դանիէլ » Յակոբեան
Տ. Եղիշէ » Զիլինկիրեան

Գաղտնի քուէարկութեան արդիւնքը եղաւ ընտրութիւն Տ. Մկրտիչ Վրդ. Աղաւնունի, 9 քուէով, որուն մէկը ատենապետ Պօղոս փաշայի կողմէ ղրկուած էր բաց նամակով։ Քուէներէն մէկը ճերմակ էր։

Այսպէս, բաւականոյ խորհրդակցութենէ ետքը, ընտրութիւնը կատարուած ըլլալով, որուն ետեւ Աղեքսանդրիոյ Թաղ. Խորհուրդի հաւանութիւնն ալ առնելէ ետքը քուէարկութեան ելքը հաղորդել Ազգ. Պատրիարքարան և նորընտիր Առաջնորդին ամսական ռոճիկը հաշուել դէպ ի Եգիպտոս չոգեկառ նստած օրէն։

* * *

Օրակարգի Բ.րդ խնդիրն էր Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովի։ Այս Յանձնաժողովին հրաժարեալ անդամ Յ. էֆ. Պօյաճեանի տեղը նոր անդամի մը և անկէ ետ երկու անդամներու ալ յաւելումի հարկ դատելով, Ժողովը հետեւեալ կերպով վերահաստատեց հաշուեքննիչ յանձնաժողովը, որ քննութիւն պիտի կատարէ 1903 և 1904 տարիներու հաշիւներու վրայ։— Ա. էֆ. Պէրպէրեան, Ա. էֆ. Արղանեան, Կ. էֆ. Քէչէեան, Հ. էֆ. Պէրպէրեան և Տօքթ. Քէչէեան։ Յանձնաժողովը իրաւունք պիտի ունենայ մասնաւոր հաշուակալ մը ալ ընտրելու և ի հարկին մինչեւ քսան ռոկի ծախսելու։

Յ. Հանիա Ասլան ժառանգական խնդիրը կարգադրելու համար կազմուած մասնախումբին անդամները Ն. էֆ. Մարտիրոս, Ս. էֆ. Դաւթեան և Վ. էֆ. Գալիբեան հրաժարական տուած ըլլալով, առաջարկուեցաւ որ այդ գործը ստանձնէ Քաղ. Ժողովը։ Թէև Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ Գ. էֆ. Եղիազան առարկեց այդ առաջարկին դէմ, բայց վերջապէս մեծամասնութեամբ գործը թողուեցաւ Քաղ. Ժողովին։

4. Կարդացուեցաւ Աղեքսանդրիոյ ներկայացուցչական ժողովի կողմէ եկած երկու նամակները, որոնցմով կը խնդրուէր որ տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը օրինաւորապէս ընտրուի և Գաւառ. Ժողովին համաձայնութիւն Ժողովականները մեծ մասամբ գաղափարին համակիր ըլլալով հանդերձ, նկատեցին որ Աղեքսանդրիոյ թեմը բաւական ատենէ ի վեր անջատ թեմ ճանչցուած է թէ Պատրիարքարանէ և թէ տեղական կառավարութեան առջեւ, ուստի որոշեցին պատասխանել որ բոլոր քարոզիչները ուղղակի Պատրիարքարան դիմեն կամ նոր առաջնորդին գալուն սպասեն։

5. Տ. Մամբրէ քհն. գրաւորապէս իր հրաժարականը եւս առած և նորէն իրը քահանայ պաշտօնավարելու արտօնութիւնը խնդրած էր։ Ժողովը նրկատելով որ այդ հրաժարականին հետ կապ ունեցող խնդիրները Ազգ. հոգեւոր իշխանութեան տնօրինութեան կը կարօտին հարկ չդատեց հետեւանք տալ խնդիրին։

6. Կարդացուեցաւ Օր. Սօֆի Մանիպեանի նամակը որով կը խնդրուէր իրեն համար որոշուած նուէրէն զատ ուրիշ գումարներ ալ վճարել։ Ժողովականներուն լուր տրուած ըլլալով որ օրիորդը վարժարան երթալով իրեն չպատկանող գոյքեր տարած է, որոշուեցաւ իրեն հաղորդել որ այդ գոյքերը վերադարձնէ և իրեն համար առաջուց նշանակուած գումարը ստանայ Քաղ. Ժողովէն։

7. Որոշուեցաւ որ Քաղաք. Ժողովը կարուածոց տեսչութեան համար երկու անդամներ ևս ընտրէ։

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 9ին։

* * *

Ընդհ. Հայոց Ս. Հայրապետը Քաղաք. Ժողովին հասցէին ուղղուած կնդակով մը, իր հաւանութիւնը կը յայտնէ հոգեւոր պաշտօնի համար Դահիրէ հրաւիրելու Տ. Մեսրոպ քհն. Մելեանը որ հիմա Բարիզ կը գտնուի։

** Կը լսենք թէ նոր կառուցուելիք վարժարանին համար տեղ մը պիտի գտնուի տեղւոյս օգտաւէտ վայրերէն թէ Վիկտորիէի, Շարա Աղիզ և կամ Շարա Մուհամէտ Ալիի հրապարակին մէջ։

Թղթակից «Մանզումէ»ի
Դ. Կ. ՏԱՄԿԱՃԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը, Պատրիարքարան քաշած հեւագիրով մը կը ծանուցանէ թէ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մագուսեան ճամբայ եղած է՝ մայրաքաղաքս դալու համար։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Դրիգորիս և Տ. Դարբիկէ Սրբազանները և Սեթեան Սանասարեան ու Շահպազեան աւագ քահանաները։

1.— Խապիւղի Ս. Սարգիսեան եկեղեցւոյ Դպրաց Դասը իր միամեայ գործառնութեանց տեղեկագիրը ներկայացուցած էր։ Ժողովը արժան դատեց քաջալերական գիր մը ուղղել մեկնեալ Դպրաց Դասուն։

2.— Բաղէշի առաջնորդ Տ. Եղնիկ վրդ. Դալբաշեան կը խնդրէր արտօնութիւն չնորհել կրկին քահանայագործելու Տ. Մանուէլ քհ. Մովսէսեանի և իր որդւոյն Տ. Եղիշէ քհ.ի որոնք փիլոնպրկութեան դատապարտուած էին։ Ժողովը որոշեց արտօնել։

3.— Շուշիայի Տ. Խորէն քհ. Քիւչիւքեանը իր պաշտօնէն հրաժարական մատուցած էր։ Ժողովը չընդունեց անոր հրաժարականը։

4. Ժողովը իմանալով որ Կալացի Ս. եկեղեցւոյն մէջ դպրութիւն կ'ընէ տարբէն կենակցութիւն ունեցող աղջիկ մը, որոշեց գրել տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետին որ արգիլէ յիշեալը եկեղեցւոյ մէջ դպրութեան պաշտօն վարելէ։

5. Դամբէմանեանի Պատր. Փոխ. Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաքեան կը տեղեկագրէր իր ի Թաշ Քէօփրիւ ըրած ուղեւորութիւնը և ըրած մէկ քանի կարգադրութիւնները։ Ժողովը նկատի առնելով Տ. Գրիգորիս վրդ.ի բարձրագոյն պաշտօնավարութիւնը որոշեց գոհունակութեան գիր մը գրել։

6.— Գիւնեայի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քհ. Գոյումճեան Պօսի եկեղեցւոյն վրայ տիրացու Մարտիրոս Քէչիչեանի քահանայ ձեռնադրելու անհրաժեշտութիւնը կը յայտնէր։ Ժողովը որոշեց դարձեալ յանձնարարել Կեսարիոյ Առաջնորդին քննելու ընծայուին արժանիքը և յետ ստուգութեան ձեռնադրել։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ մէկ քանի խնդիրներով։

ԸՆԴՀ. ՀԱՅՈՑ Ս. Հայրապետին կողմէ Բեթլեհէմի ղրկուած պատգամաւորութեան անդամ Տ. Մեսրոպ վրդ. Տէր-Մովսէսեան, Ապրիլ 21ին Տփղիս դարձած և նոյն օրն իսկ շուտափյթ մեկնած է Ս. Էջմիածին, բերանացի համար տալու Ն. Ս. Օծութեան, կաղմածական և դպրոցական խնդիրներու վիճակին վրայ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ Բաղթող փաշա նամակով մը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Ս. Պատրիարք Հօր իր Տիկնոջ Ն. Սրբազնութենէն գտած ջերմ ընդունելութեան համար, չնորհաւորելով նաեւ Ս. Զատկի տօնը։

Տ. ՀՄԱՅԵՍԱԿ եպս. Դիմաքսեանի եղբօրը մահուան առթիւ Ս. Պատրիարք Հայրը ցաւակցական գիր մը գրած ըլլալով, Տ. Հմայեակ Սրբազան քառթով մը իր չնորհակալութիւնը յայտնեց Ն. Սրբազնութեան։

ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ Առաջնորդ Տ. Վահրիհ Ծ. վրդ. աղջի իրիկուն մայրաքաղաք եկաւ և երէկ ալ Պատրիարքարան գալով ներկայացաւ Ս. Պատրիարք Հօր և ինչ ինչ տեղեկութիւններ ու բացատրութիւններ առաւ թեմական գործոց մասին։

ՊՕՅԱՃԸՐԻԻԴԻ Թաղ. Խորհուրդը նիստ գումարելով իր դիւանը կազմած է հետեւեալ կերպով. Տեարք՝ Մաղսուա Յակոբեան (ատենադպիր) և Լեւոն Արմենեան (ատենադպիր)։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Աղքատախնամին մնացեալ երեք անդամներն ալ հրաժարած են իրենց պաշտօնէն, հասկնալու համար անբաւականութեան և ծախքերու չատութեան պատճառաւ։ Թաղեցիները փափաք կը յայտնեն որ Թաղ. Խորհուրդը անյապաղ նոր մարմին մը կազմելով՝ հարկ եղած դիւրութիւնները չպլանայ անոր, որպէս զի Թաղին բաղմաթիւ աղքատներն ու հիւանդները անպատապար չմնան։

ԳԱՍՏԳԻՒՂԻ Փալազաչեան վարժարանի տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի օր վարժարանին մեծ սրահին մէջ, նախագահութեամբ Տ. Մկրտիչ եպս. Վեհապետեանի և ի ներկայութեան ծնողաց։ Թէ՛ մանկապարտէզին և թէ՛ նախակրթարանին վարժարանը ունէր այս տարի չրջանաւարտներ։ Մանկապարտէզի չրջանաւարտներն են Օրիորդք՝ Արաքսի Ե. Շերինեան, Մարի Տ. Թիւրսիզեան, Վերոնիկ Մ. Մաղաքեան և Պարոնայք Մեսրոպ Էքսէրճեան, Գառնիկ Յ. Ասլանեան և Վահէ Յ. Նազարեան։ Նախակրթարանի անդրանիկ չրջանաւարտներն են օրիորդ Էօժէն Պ. Կիւլէսէրեան, Նուարդ Ղ. Զալազեան, Եւգինէ Ն. Կարճեան և Էլիզ Դ. Գալուզեան, որոնք իրենց ուսումը պիտի չարունակեն Ուսումնարանին բաժնին մէջ։

ԶԷՅԹՈՒՆԻ Կաթողիկոսական փոխանորդ և Վանահայր Տ. Ներսէս վրդ. Խապայեան, Ս. Կաթողիկոսին հրամանաւ, Ապրիլ 30ին Մերսինէն մեկնած է իր պաշտօնատեղին։ Տ. Ներսէս վրդ. նախ պիտի երթայ Իսկէնտէրուն անկէ Հալէպ՝ ուր պիտի ներկայանայ տեղւոյն Վանք. Կուսակալին և յետոյ Քիլիսի, Այնթապ և Մարաշի ճամբով պիտի ուղեւորի Զէյթուն։

ԱԶԳ.—Թաղ. Խորհուրդս կը փութայ ծանուցանել որ իր կարգադրութեան համաձայն Տ. Վահրամ Ս. Արք. Մանկունի հանդերձեալ է յառաջիկայ կիրակի, 8 Մայիս, թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն մէջ Ս. Պատարագ և պաշտօն մատուցանել ի հանգիստ հոգւոյ արժանայիշատակ Յարութիւն էֆ. Նորատունկեանի, որ կարեւոր և դնահատելի ծառայութիւններ մատուցած է թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն նորոգութեան և դպրոցին վերաշինութեան։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 12։ Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի ի ժամ 2։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Թ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ	Կ. ԹԱՍՈՒՐԵԱՆ

Օրթագիւղ, 2 Մայիս 1905

ՎԱՐՁՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Պոլսոյ կողմը Զաքմաքճիլարի փողոցը, Մեծ Նոր Խանի վարի յարկը, 14 թիւ ընդարձակ և յարմար մթերանոց մը վարձու կը տրուի։ Դիմել Զաքմաքճիլար թիւ 11.—

Ստացած ենք հետեւեալը, զոր կը հրատարակենք ամենայն անկողմնակալութեամբ։

ԹԷ Ի՛ՆՉՊԷՍ

ԿԸ ՓՈԽԱՐԻՆԵՆՔ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Զարմանքով և զայրոյթով կարդացինք խել մը անճահ ու կոչտ ակնարկութիւններ զորս Պիւզանդիոն իր երեկուան թիւին մէջ ուղղած էր Բարաղամեան ընտանիքին հասցէին, առ արդարացումով թէ՝ «հանգուցեալ Թորոսիկ էֆ. Բարաղամեան, քանի որ մէկ քանի հազար ռոկի ծախսելով Խապիւղի Ս. Նշանէսեան վարժարանը հիմնէն վերաշինած է, անոր եղբայրն ալ, Տիգրան էֆ. Բարաղամեան, որ հանգուցեալ եղբօրմէն 10—15,000 ռոկի ժառանգած է, պէտք է որ 150 ռոկի նուիրելով վարժարանին գրասեղանները չինել տայ»։ Շեսակը ասանկ արամաբանութեան մը ըսելիք չկայ, և կը զարմանանք թէ ինչո՞ւ Պիւզանդիոն չպահանջէր նաեւ որ Տիգրան էֆ. Բարաղամեան ապագայ ժառանգորդներն ալ նորոգեն Խապիւղի եկեղեցին և հասութաբեր կալուածներ գնեն անոր համար, քանի որ Թորիկ էֆ. Բարաղամեան վերաշինած է գաղրոցը և իրենք ալ թէ՛ Թորիկ էֆ.ի և թէ՛ Տիգրան էֆ.ի ժառանգութենէն կրնան 20—30 հազար ռոկի ժառանգել։ Երբէն ի վեր օրէնք եղած է որ, երբ մարդու մը եղբայրը ինքնաբերաբար բարեգործութիւն մը ընէ, մեւս եղբայրը անուանարկուի ու նախատուի հրապարակաւ թէ՝ ինչո՞ւ ան ալ նոր դրամներ չտար եղբօրը առաջներուն վրայ։ Այս գնահատումը չիներար բաւական ապացոյց կուտայ Պիւզանդիոնի դատապարտանքի վրայ, որ չեղծարարիր անձնական տեղեկութիւններ յայտնելու համար, վիրաւորել ամբողջ ընտանիք մը որուն միակ յանցանքը եղած է Խապիւղի քաջայայտած վարժարանը վերաշինելը։ Ինչ կենցաղագիտութիւն է աս. ո՞վ իրաւունք տուած է թերթերուն, այս կամ այն անձին ստացած ժառանգութեան քանակը հրատարակելու և ընտանեկան գաղտնիքներ հրապարակելու։ Ասանկ ընթացքներ սակայն սովորական բաներ են Պիւզանդիոնի համար, որուն հետ կենցաղակցութիւնը գործ չունի։ Եթէ Պիւզանդիոն այնչափ պէտքը կ'զգայ նրատարանիներուն չնութեանը, անիկայ ալ թող իր քսակէն ընէ։ Եթէ Բարաղամեան ասկէ 50—60 տարի առաջ աշակերտած է Ներսէսեան վարժարանին, Պիւզանդիոնի Տէրը իր ամբողջ սերունդովը հոն դաստիարակուած է և ամէն տեսակէտով երախտաւորը է անոր։ Այդ 100 ռոկիի ննջման փոխարինութիւնն ալ ինք Բէչեան թող ընէ և քան մը ըրած ըլլայ հանրութեան, որուն դրամին է որ կ'ապրի։ Իսկ եթէ ըսէ թէ իր նիւթական կարողութիւնէն վեր է 100 ռոկիի գումար մը, մենք ալ այն ատեն իր հաշիւները հրատարակելու պիտի ելլենք, մէկիկ մէկիկ թափելով թէ՝ Վարդան փաշայէն ի՛նչ ստացած է, Իսթիւճեանէ ի՛նչ առած է, Արեւելքէն ի՛նչ չահած է, Սակարանէն ի՛նչ ձեռք ձգած է, Աղդ. Հիւանդանոցէն ի՛նչ գանձած է, Սանասարեանէն ո՛րչափ օգտուած է, դրամական տարբերութիւններէ ո՛րչափ բան խնայած է և.ն. և.ն.։ Եւ ասիկա մեր իրաւունքն է, քանի որ ինքը Բարաղամեանի անձնական հաշիւները քարկոծելով, ցոյց կուտայ թէ ամէն մարդու ներելի է ուրիշներու ընտանեկան և առեւտրական գաղտնիքները հրապարակելու։

Այս կարգի անտեղի յարձակումները տեսնելէ ետք, զարմանալու չէ ուրեմն երբ ամէն մարդ խոյս տայ բարեգործութենէ, քանի որ ո՛րչափ ալ առատաձեռնէ, որչափ ալ սիրայօժար բարեգործէ, պիտի գտնուին անանկներ որոնք մինչեւ ձրի ժողովրդականութիւն վարելու կեղծ դիմակին տակ պատճառ մը պիտի գտնեն ամէնէն նուիրական զգացումները քնդանակելու, երբ մանաւանդ անոնցմէ փոքրիկ չահ մը չտեսնան իրենց։

ԽԱՍԳԻՒՂՑԻ

Խապիւղ, 3 Մայիս 1905

ԱՄՍԱԿՍՆԱԳԻՐՔԻՆ

Երկուշաբթի օր, Սկիւտար Տէր և Տիկին Գրիգոր էֆ. Շահպազի ընակարանին մէջ, ի ներկայութեան ընտրեալ հրաւիրեալներու տեղի ունեցաւ ամուսնութեան հանդէսը իրենց աղջկան Օր. Երանուհի Շահպազի՝ Սրբակ էֆ. Տաղլեանի հետ։ Վեր. Շմաւոնեան օրհնեց երկու ամոլներուն միացումը և յայտնեց իր սիրազեղ խնդակցութիւնը։ Տաղլեան էֆ. Մարզուանի գօղէնին երամշտութեան ուսուցիչը և զարգացած անձնաւորութիւն մըն է։ Իսկ Օր. Շահպազ ընտանեկան դաստիարակութիւն մը ստացած, սիրուն և միտքի ձիրքերուն կը միացնէ նաեւ ճարտար դաշնակահարի կարողութիւն մը, որով ընտանեկան չրջանակներուն մէջ գնահատուած է։ Ներկայ էին Բրօֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան, վերապատուելիներ և պատուելիներ, Օր. Մ. Իբրահոսեան, Տիկ. Ֆերմանեան, Գէորգ էֆ. Ճիզմէճեան եւն.։ Մեր՝ չնորհաւորութիւնները։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

16 Մայիս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 30
Բէյի	(Tab. Turcs)	384 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	88 55
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	134 —
Պանգ Օթթ.	(Banque Ott.)	605 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	94 —

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՂԱԹ

Վէզուվիոյ մէմբրիկէթիկի հիւսիսը իրեն թիմէ քանի օրմարնա մէսնի թիճարէթ վէ Նափաս նէզարէթը ճէլիրէսի թէրճիմէ օսասը միսիր մուավիրի սասա. Ֆէրիա պէյ էֆ.ի թէրճիմէսի Ուրա սրնրիը սանսի թէվճին պույրուլմաչ սարը։

ՆԸՇԱՆ

Եունանիստան Հարպիյէ վէ Պարիսէ նազրը Մ. Մավրոմիխալիի պէրճանի բիւթիւնէն Օսմանի նրշանը ալիսի ինսան պույրուլմաչ սարը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԷՎԼՈՒՏԸ. — Այսօր հանդիսաւորապէս կը կատարուի Իսլամաց Մարգարէին Ծննդեան տօնը։ Բոլոր նախարարները և պետական ու զինուորական պաշտօնատարները Կայս. Պալատ կ'երթան իրենց չնորհաւորութիւնները մատուցանելու։

—Մէվլուտի տոթիւ ազատ արձակուցան իրենց պատժին երկու երրորդմասը լրացնող 114 բանտարկիալներ, որոնց Դր կան։

ԹՈՒՐԲԵԻՀԵԼԼԷՆ սահմանագլուխին հրամատար Հիւսնի փաշա որ Բէյրութ կը գտնուէր Նաստիչ գացած է Բլիսուրայէ և Կրէվէնայէ անցնելով։

ՇԱՀԻՆ ՇԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ. — Պարսից Մուզաֆէրէտտին Շահը թէհրանէն մեկնած է, ինչպէս գրեցինք Եւրոպայի մէջ պրոյտ մը կատարելու համար։ Պոլսոյ դեսպան իշխան Միրզա Բիզա խան այս չարթու Օսմանայի Թզթատարով կը մեկնի դիմաւորելու համար Վեհ. Շահը։

ՊՈԼԻՍ-ԲԷՕՅԹԷՆՃԻ ընդծովեայ հեռադրաթելին բացումը պիտի կատարուի Մայիս 12ին Բէօսթէնճիի մէջ, Պուքրէշի օսմանեան և գերման դեսպաններուն ներկայութեան։ Այս նոր գիծը կարնուոր է և պիտի աւելցնէ Պէրլինէն Պոլիս և անկէ Էնկիբի, Տիարպէքիր և Մուսուլի ճամբով Պասրայի ծոց հեռագր. հաղորդակցութիւնները։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Պ. Մարչալ և Տիկինը առջի օր Պոլիս դարձան Արքիպեղագոսի մէջ իրենց կատարած պրոտյէն։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Եգիպտոսի նոր ռուս ընդհ. հիւպատոս Մ. Սմիրնով Դաւիրի հասաւ և Խեդիվին կողմէ պիտի ընդունուի, երբ Ն. Բարձրութիւն Դաւիրէ երթայ։

—Դատական նախարարութիւնը ուղղեց անվերջանելի սատան մը հասատալ դեւատի յանցաւորներու համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՑՈՒՍԱՀԱՏՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ.— Առջի օր ոստիկանութիւնը անձնասպանութեան երեք դէպք արձանագրեց։ Գասրմ փաշայի մէջ Ապահ անուն մէկը դաչոյնի հարուած մը մնելով սիրտին, վերջ տուաւ կեանքին։ Տաւուսա փաշայի կողմը Ալի գինով վիճակի մէջ ինքզինքը դաշոյնով վիրաւորեց պորտէն։ Թէև հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, բայց վիճակը ծանր է։ Անգլիական չուգնաւի մը մէջ հնոցպան Շումնուցի Մէհմէտ ալ ինքզինքը ծովը նետեց Սալաճքի բացերը, բայց պարզ լողանքով մը միայն ազատեցաւ։

ՀՐԱՅԻՐ.—Երէկ գրած էինք թէ Ղալաթիա, դերձակ Նիքօլիի խանութէն հրդեհ ծագելով, այրած էր։ Նիքօլի նախապէս իր խանութը արժէքէն չատ վեր, 700 ռոկիի ապահովագրած է եղեր։ Մարդը որ ամէն օր բանալին կը յանձնէր բնակարին, այդ օրը իր քով է պահեր և չէ տուեր անոր։ Նիքօլի փախած է հիմա։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑ ՄԸ.—Ոսկերչաց չուկայէն կը գրեն թէ անցած օր, Զուխաճի խանը ճգնող ոսկերիչ Մ. Երուանդ Զուխաճեան, որ բաւական կլորիկ փոր մը ունի, երբ Սկիւտարի զարիվարէն կ'ելնէր, աչքերը աւելի հաճելի տեսարան մը դիտելու կ'զարկին, մինչ ոտքերը մոլորած կ'երթան կը կոխեն քնացող հակայ շունի մը վրայ։ Շունը այս անակնկալէն սկսաւնները կը սրէ և կատաղ մը կընէ Մ. Երուանդի տոքին հետ, որ թեթեւ մը կը վիրաւորուի։ Կ'ըսուի թէ Մ. Երուանդ զղջացած է օգափոխութեան երթալուն համար Սկիւտար։

ԲԱՄԲԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՄԱՆԶԷՍԹՐԻ ԳԻՆԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏ

Եւրոպայի բամբակի հրապարակներուն վրայ կատարեալ անտուգութիւն կը տիրէ։ Անցեալ չաբթու բամբակը ո՛րքան որ եղեւէջներ ունեցաւ և այս պատճառաւ բաւական գործառնութիւններ եղան, սակայն դարձեալ բամբակի ներկայ վիճակը անստոյգ է։ Անգլ. հրապարակներուն վրայ մեծաքանակ ներածումներ եղան։ Այս եղեւէջներու պատճառաւ Անգլիոյ մանարանները սկսան դարձեալ ապրանաց գիները բարձրացնել։

Ամերիկացիք ներկայ հունձքին առատութիւնը կանխատեսելով, Անգլիոյ հրապարակին գիները հաստատ բռնել կ'ուզեն, սակայն յառաջիկայի տեղի ունենալիք ռուսաստանեան նաստային պայքարը պիտի ազդէ բամբակին վրայ, որով չահագիտները կը զգուշանան այժմէն ոեւէ ձեռնարկ մէջ մտնելէ։ Նոր հունձքին վրայ լուր չկայ։ Շատ տեղեր օդերուն չարիքնան պատճառաւ 2/3 չաբաթ մնացած է։ Կ'ենթադրուի թէ քանի գաւառներու մէջ ցանքը պակաս եղաւ թէեւ ոչ այնքան զգալի կերպով։ Ատոդրոնները չեն կրնար ասկէ առաջ։ Կը կարծուի որ եթէ օդը նպաստաւոր երթայ, հունձքը այս տարի առատ պիտի ըլլայ, սակայն պէտք հաւատալ ընծայել այս ամէնուն քանի որ ատոդ տեղեկութիւններ կը պատրաստին այժմ։

Ցամաքային Եւրոպայի մէջ բոլոր Ֆրանսայէն, Սպանիայէն, Բորթուգալէն, և մանաւանդ Ռուսիայէն, բոլոր եւրոպական ազգերը ցաւագնացած և մեծապէս օգտուած բամբակին ներկայ գործառնութիւններէն։ Իտալական գործարաններ տեղեկագիրներուն նայելով, առաջի պայմանները խիստ լաւ վիճակի մէջ են։ Շուէյց-Նորվէկիա այս միջոց չատ գործ կ'ընէ, Ս. սարիա աւելի քանակութեամբ ամերիկեան բամբակը ներածէ, Զուիցերիոյ առեւտրականներ գոհացուցիչ է, Հոլանտա սքանչելի կերպով կը գործէ։ Պելժիոյ գործարանները ոգեւորիլ։ Այս ամէնը բամբակի հատատաս վիճակը կը պարդեն։

Գալով Պոլսոյ հրապարակին, կառակ ամէն յոյսերու թէ այս տարի ապրանքի պակասութիւն պիտի ըլլայ մանաւորապէս անգլիական ապրանքներու վրայ, ձմրան երկարութեան պատճառաւ գարնանային գործերը այս տարի չատ դէշ գացին։ Այս առ Անատոլուի մէջ կանոնաւոր անրեւներու կ'սպասուի, որով կը յուսացուի թէ քիչ չատ գործ ըլլայ։ վաճառականները կարենան իրենց ձեռքը գտնուած պատրաստին մէկ մասին ձեռքէ հանել։

Տարբոյս սկիզբը հրապարակի բոլոր վաճառականները բամբակին ուղղուելով սկսան կարեւ վիճակներ ընելու պատրաստուիլ, բաներ Անգլիական գործարանները և մանարանները ձեռքերնին ունեցած գործերնուն պատճառաւ թէ՛ գին չկտրոցին և թէ յանձնումները ուշացուցին սա յոյսը ունեցան վաճառականներ թէ վնաս պիտի չըլլայ։ Այսչափ առատի գալար քիչ տարի

...ակութիւնը կ'երթայ 60—70%, իսկ ...նատաղ բլայ՝ Պոլսոյ մէջ սա... ալիւրին 3/4ը օտար ալիւրներէ կը ...լլեն։ Այս հաշուով՝ և մէկ պարկ ա... 75 դրչ. գնահատելով՝ կը տես... թէ տարին հեռուեալ քանակա... ամբ և արժէքով օտար ալիւր կը ...ան Պոլսոյ առևտրական հրապա... վրայ՝ բաշդատելու տեղական ...ների արտադրութեան վիճակին։

...ներ	Արտադր.	Ներսի. օտար երկիրներու	Արժէք օտ. ոսկի
Սառաս	40%	520,000	300,000
Մէջտեղ	60%	780,000	585,000
Նատաղ	75%	975,000	731,250

Անցեալ տարի Յունվար 1էն մինչև Դեկտեմբեր 31՝ օտար երկիրներէ ներածուեցան 674,000 պարկ, տարուան մէջ 18,400 պարկ, Պոլսոյ ալիւրները պատրաստուեցին 698,000 պարկ, համագումար 1,390,400 պարկ, ...ուն 1,300,000ը սպառուեցաւ Պոլսոյ մէջ, ...կ մնացեալ 90,400 պարկէն մաս մը ...տակայ վայրեր ծախուեցան, ու մաս ...ն ալ այս տարուան պահեստի մնաց։

Մաքուրամանուքիւնի վերաբերեալ բաւականներու.

Ա. — Օտար ալիւրներ

	Պարկ 75 քիլօնոց
...բատրաքիւն ռուս.	365,000
» սալիրբ.	163,000
» ֆրանս.	99,000
» ռուման.	47,000
Գումար	674,000

Բ. — Գաւառական ալիւրներ

...բատրաքիւն Մանան	4,300
» Էնկերի	1,700
» Սեւանիկ	800
» Իզմիր	6,600
» այլ եւ այլ	5,000
	18,400

Գ. — Տեղական ալօրիք

	Պարկ
...գիմանապալի Պէյքի ալօրին, գործակալ Տ. Զարքալի, Եօրկիական եւն.	133,000
...ղալի Քօրլիի ալօրին	115,000
...սդիի Քօրօնգիի ալօրին	74,000
...կիւտարի Էվզաֆի ալօրին, գործակալ Ա. Քօզմէթօ և Ընկ.	186,000
...ատի Խալիլ էֆ.ի ալօրին	130,000
Էօք Սառուի Բարա Բիրիւ...քոյի ալօրին, գործակալ Ա. Նիքօֆօրաքի	60,000
...ղական արտադրութեան գումար	698,000
...տար ալիւր	674,000
...աւառական ալիւր	18,400
...համագումար պարկ	1,390,400

Անցեալ տարի Թուրքիոյ ցորենի արտադրութիւնը վերոյշեալ երեք վիճակներէն մէջտեղն ու նատաղն մէջ 674,000 պարկ ալիւր ներածուեցաւ՝ օտար երկիրներէ։ Եթէ ...ատաղ՝ տեղական արտադրութիւնէն, ...ոյց աղօրիքները հայթայթեցին։ Այլ ...ակայն պէտք է դիտել թէ Պոլսոյ ...բատրաքիւն վրայ տեղական ալիւրին ...ատումը, ցորենի արտադրութեան ...ամանակին չափ, մա որակին ու յատ...ութեանն կախում ունի։ Ամիսի սկիզ...ը հաւասարապէս հացաշինութեան չի յարմարիր, հացագործք կէս ...արթ ու կամաց ալիւրներ կը նախընտրեն, մինչ մեր տեղական ցորենները մեծ մասամբ կարծր են և սմնոց ալիւրը ...ելի հայարարութեան կը յարմարի։ ...ետեւաբար Պոլսոյ մէջ ծառած հա...ին համար հարկ եղած կամաց և կէս ...արթ ցորենի ալիւրները սովորաբար ...նք օտար երկիրներէ ներմուծուած։ Մարտիրոսի, Պրուսիոյի, Գուրպաղի, Վառնայի, Օտեսայի, Սեւաստոպոլի հրապարակները, ուր սակայն տեսակ ցորենի ալիւրներ ներմուծուելն կը դադրեցնի և Պոլսոյ հետ խիստ նպաստաւոր պայմաններով չդիմանալին հարստութիւններ ունին, կը հայթայթեն մեր ալիւրի պէտքը՝ եղած խնդրանքին համեմատ։ Օտար ալիւրներու համար՝ Պոլսոյ հրապարակը տարին 674,000 պարկի կը վճարէ։ Այս գումարը պիտի ...ուէր Անատոլիի և Բուսիոյի մեր երկրագործներուն և Պոլսոյ աղօրիքներուն, եթէ Թուրքիոյ ցորենի ալիւրը —թէև աւելի մնդարար— հացաշինութեան համար պահանջուած բոլոր յատկութիւններն իր մէջ ունենար և եթէ աւելի նպաստաւոր չլլար օտար ալիւրին ապառնալը, որ պատրաստութեան և փոխադրութեան նուազագոյն ծախքերու շնորհիւ, մաքրային տարբ...

...ՀՈՎՍԵՓԵԱՆ ԴԱՄԲԵՐ 3

ՀԱՒԱՔՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՔԱՂԱՂԻ ԵՒ ՀԱՒԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ամառվան քեզմանաւորիչ կարողութիւնը

×

Մինչև յայդ մեր գրածներով պատասխանեցինք հաւերուն համար զիսական առաջադրեալ հաւնոցներ դրաս պէտք է որ բնակիչներով զարդարենք։

Ասոր համար նախ հաւնոցին նստարանը՝ այսինքն աքաղաղը և յետոյ մանր՝ հաւ պէտք է բնարենք։

Հաւերու ցեղատեսակներն մէջ խրատանչելը ցեղի բարի և յատի բնութիւններու մասին պիտի խօսինք, սակայն հոս ընդհանուր կերպով կրնանք ըսել թէ հաւերու և աքաղաղներու ապրուստի քանակութիւնը յատկանշող կարգ մը նշաններ կան զոր պէտք է պահանջենք ցեղատեսակներու յատկացուած մեր հաւերէն և աքաղաղներէն հաւասարապէս։

Իւրաքանչիւր հաւնոցի և հաւաբակի մէջ հոմանաւոր հաւեր պահելու է միայն։ Զանազան ցեղերէ հաւեր մէկ հաւնոցի մէջ պահելը արդիւնաւոր չի կրնար ըլլալ երբեք։

Ընարութեան նախապատրաստութիւնը աքաղաղին առած ըլլալու ֆէմինիզմի հակառակ գտնուելս չի նշանակեր, այլ քանի որ մէկ աքաղաղի շատ մը հաւեր կը յատկացնենք, ուրեմն անդադրդարձութեան մէջ մենք մեր ձեռքով նախապատրաստութիւնը աքաղաղին առած կ'ըլլանք։

Աքաղաղի մը յատկացուած հաւերէն խրատանչելին ալ անոր բնակութիւնէն կարգադրեմնէն մաս մը ստանալով կը բաղադրեցնեն իրենց ցեղը, ասիկա կը նշանակէ թէ ժառանգական օրէնքով թիւրութիւն առաջ դալիք ձագերը մեծ հաւանականութիւնով աւելի աքաղաղին քան հաւերուն բարեհամբաւութիւնովը կ'օժտուին։

Երիտասարդութեան մէջ բնակութիւնը ծերութեան մէջ գտնուող նոյն կարգութիւնէն աւելի զօրաւոր ըլլալուն՝ պէտք է որ մեր հաւնոցին երիտասարդները ալ երիտասարդ ըլլան։

Աքաղաղութիւնն ալ կարեւորագոյն դեր մը կը խաղայ ընտրութեան խնդրին մէջ։ Տիպերն ու ճգճիմ հաւերն ու աքաղաղները բնակութեան առողջութեանը օժտուած հաւերուն ու աքաղաղներուն չափ լաւ արտադրիչներ չեն կրնար ըլլալ։

Ընտիր աքաղաղ մը հեռուներէ բերելուն նպատակութիւնովով օժտուած կ'ըլլայ։ — Աչքերը սեւ և հրավառ, նայուածքը ազդեցիկ և կրակոտ, փետուրները խիտ և փայլուն, կուրծքը հաստ, ուժեղ և սակայն կարճ, բրունկը արիւնի գոյն կարմիր, ոտքերը հաստ, լայն և ուժեղ, բիլակը ուժեղ և հաստ, լանջքը լայն և ցցուած։ Պոչը երկայն փետուրներով և ազեղանձեւ ըլլալու է։ Բնաւորութիւնէ դիւրամարելի և ընդունարիչ կարգութեամբ զօրաւոր ըլլալու է։ Հաւնոց մը, որդ մը և կամ ա՛ և է մնանող գաղ պահուն պէտք է որ հաւերուն ձայնէ և իր ձայնէ լաւագոյնը զանենք։ Եթէ զինքը գտնենք, պէտք է որ թեքդինքը պաշտպանէ ոտքերուն ու կոնքին։ Պէտք է որ իր հաւերուն համար անձնուէր ըլլայ և զանենք ազատ վարմանդներէ։ Երկրոտ և հրաբաղաղը ընտրելի չի կրնար ըլլալ։ 3—4 տարեկան աքաղաղները ծերացած ըլլալնուն՝ անոնց տեղը աւելի երիտասարդ աքաղաղներ դնելու է։ Սանմանագիտ տեղերու մէջ երիտասարդ մնալու չեն կրնար տարիներ, դիրքը միշտ անհաշտ աչքով կը դիտեն և զօրաւորը յանախ կը հեղէ տկարը։

Ցեղատեսակներու յատկացուած հաւերուն և հաւնոցներու մէջ պէտք է առատանան 5—6 հաւ յատկացնել աքաղաղի մը։

Ընդհանրապէս 9—10 հաւ մէկ աքաղաղ մեծն կը յատկացնեն։ Աւելիս բացարձակ սխալ մեծն է, առ սրտաճաւալ ու աքաղաղը հեղգնեալ կը կորսնցնի իր կորովը և տարբ հաշար է որ թուխսի զրաւած հաւկիթներէն չատերը անպտուղ և անսիրտիս կը մնան երբեմն։

Աքաղաղը երբ իր շուրջ բազմաթիւ հաւեր գտնէ, այն ատեն կը սկսի իր ճաչակին համեմատ ընտրութիւն մը կատարել, և կարգ մը հաւերու հետ սերտ յարաբերութիւն մը մշակել, իսկ ընդհակառակը խարի աչքով դիտել մնացած հաւերը։

×

Հաւի ընտրութիւնը

Հաւը խիտ փետուրներով ծածկուած ներու պէտք ուռուցիկութիւնն օրինական արտադրութիւններն և անոնց համաչափ։ Սիակ է այս կարգիրը։ Աչքն անհատ պարտի քիչ չատ հմտանալ այն օրինական սկզբունքներուն որոնք սերտ առնչութիւն ունին իր քաղաքային իրատանց վերաբերեալ գործառնութեանց հետ։ Հակառակ պարագային, տարակոյս չկայ թէ յանախ պիտի առաջնորդուիս ուռ բարդական կրքառաներ կրելով։ Ուստի օրինաց հմտութիւնը լոկ իրաւագէտներու և փաստաբաններու մենաշնորհը չի կրնար ըլլալ, և ամէն Օսմանցի պարտի օգտուիլ օրինադիրքերէն, չէ թէ իր գատերն անձամբ վարելու, այլ գոնէ դատի առիթներէն կարենալ զգուշանալու համար։ Եթէ ամէն տան մէջ առողջապահական մատեանի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ է, ոչ նուազ անհրաժեշտ է նաև Օրինագրքին գոյութիւնը ամէն վաճառատան ու դրասենեակի մէջ։ Բայց Օրինագիրքը ունենալը բաւական չէ, պէտք է հասկնալ անոր լեզուն։ Սա Ի. օրինագրքիրս բնագրին լեզուն, և մանաւանդ Մէհէլլէի լեզուն, իր իրաւագիտական բարդ ոճին պատճառաւ, դրեթէ անհասկնալի է թէ՛ Պոլսեցի և թէ գաւառացի Հայերէն մեծ մասին, և ասկէ կը ծագի հայերէն թարգմանութեան ստիպողական պէտքը, որպէս զի անոնք որ չեն կրնար բնագրէն օգտուիլ, գէթ կարենան անոր թարգմանութենէն օգտուիլ։ Մեհէլլի թարգմանիչը, առանց ոչխատութեան և ծախսոց կրնար տարիներ թիւր ի հաշիւ առնելու, բնագրին հայատառ արտատպութիւնը դրած է հայերէն թարգմանութեան դիմաց, հետեւեալ նեղատեսութիւններով. նախ՝ որպէս զի թրքախօս դատաւորու Հայերը կարենան օգտուիլ հայատառ և թրքալսելու մասէն։ Երկրորդ՝ որպէս զի իրաւագիտական ուսանող պարզագոյն Հայ ուսանողները դիւրաւ կարենան ըմբռնել օրինական արտադրութիւնները, թուրքերէն բնագիրը բաղդատելով հայերէն թարգմանութեան հետ։ Երրորդ՝ որպէս զի անանց որ փատաբան չեն, իրենց անձնական դատերու մէջ ոչնչանալու կարենան անձամբ պաշտպանել իրենց օրինական իրաւունքները, հայերէն թարգմանութիւնն ուսումնասիրելէ վերջ, թրքերէն կանոնագրին առանձնաց հետեւելով դատավարութեան մէջ։ Այս աշխատութիւնը յոյժ օգտակար գործ մըն է մանաւորապէս դատաւորներու մէջ վարչական ու դատական պաշտօն վարող ազգայիններու, առաջնորդներու, առաջնորդարաններու պաշտօնէից, Հայ Մասիսարներու, վաճառականներու, օրէնսգիտութեան փափաքող ուսանողներու և առհասարակ գրագէտ տէր ամէն Հայու։ Ուստի չկրնայինք կը յանձնարարենք, մանաւանդ որ ամէն կողմէ եղած դիմումներու վրայ, գինը մեծապէս զեղչուած է։ Առաջ 5 հատոր (Թղթակազմ) 50 դրչ. կը ծախուէր, հիմա հինգ հատորը մէկ կազմուած, կիսակաշի, 30 դրչ. կը ծախուի։

ՏԻՒՐ Մ. Ծ. (Մեծ Նոր գիւղ) Թուրքիոյ մէջ առ հասարակ գործածուած պայտի գամերը (մրխ) սարքեր են Եւրոպական պայտերու համար գործածուած գամերէն։ Առանց չատ կարդ երկարելի կը չմնան Անգլիոյ, Աւստրիոյ և Գերմանիոյ մէջ։ Եւրոպական պարտերու յատուկ գամը մէջտեղ պարտատ կայ գործարաններու մէջ և դիւրին է հայթայթելի, բայց սեղանի պայտերու յատուկ գամերը յանձնարարելի վրայ կը պատասխանուին, որ 50 թնդանէն պակաս չենք ստանիր։ Գիտայ մէջ յանձնարարներ չատ չանք բրած են որ պակաս քանակութեամբ յանձնարարելի ընդունելի ատեն, բայց սակաւին չեն յաջողած։ Թուրքիոյ մէջ ալ կը պատրաստուին այդ գամերէն։ Եթէ կը փափաքիք, կրնանք Պոլսոյ մէջ պատուեր յանձնարարար մը ցուցնել ձեզ, որուն հետ կը բանակցիք ձեր առեւտրի յանձնարարութեան համար։

ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ՄԷՃԷԼԼԷ
ԿԱՄ
ՕՍՄ. ԲԱՂԱԲԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ
Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԳՈՓՎԱՅԵԱՆ
Զեղչեալ գին 30 դրուշ

Հայերէն թարգմանութիւնը, բնագրին տարատարութեան հետ դէմ առ դէմ տպուած, 30 դրչ. կը ծախսի Յ. Մ. Սէթեան կարգմատուն - Թղթավաճառանոցը, Զարմանդերը, Զիւմպիլլիս խանի դռան կից։ Դատական յանձնարարութիւնք փոխով կը կատարուին։ Թղթատարի ծախքն է 6 դրչ.։

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՄԻՇԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԳԱՌՆԱՒԿԻ ՄԻՍԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Պոլսոյ մէջ ապրուած գառնուկի միսին տեսակները կրնանք երեք կարգի բաժնել։

Առաջինը Զմանարմանդի, Իզմիրի և շրջականերէն եկած քրիստոնեայ գառնուկներն են որոնք միջին հաշուով 8էն մինչև 12 քաշ կը կշռեն։ Այս գառնուկներէն շատերը չատ խոյս կուտան և համով կ'ըլլան և Ապրիլ ու Մայիս ամիսներուն մէջ միայն Պոլիս կը բերուին, որովհետև նեկիպները սա հանդուսն ունին թէ գառնուկը պատրաստ կը նմանի, մինչև որ լաւ մը չհասունցայ, չպարարտուայ, ծախիր չէ։ Սակն նեկիպ չարթը անդամ մը աչքէ կ'անցնէ իր հօտը, և պարարտացածներն ու խոշորցածները գտնելով Պոլիս կը բերէ ու օրուան դնով ամենչապէս կը ծախէ մասնաւորներուն։ Գիներն ապրանքին սատա կամ նատաղ գալէն կախում ունին։ Երբեմն կ'ըլլայ որ չարմանան մէջ քանի մը անգամ կը բարձրանան և կ'իջնան։ Նոյն իսկ մէկ օրուան մէջ գիներու փոփոխութիւններ կ'ըլլան։

Պոլսոյ մէջ գառնուկի մսին առաջին վաճառումը կ'սկսի Դեկտ. 20էն։ Մինչև կղզին ամէնէն կանուխ կ'արտադրէ։ Անկէ վերջը կուգան Պոլսոյ շրջակաները գտնուած մեսանին և աղարանները։ Առանց գառնուկները չատ փոքր ըլլալնուն համար, գոմէշի և եզան տպրերու վրայ 25ական տոս կը բեռցնեն և այնպէս կը բերեն։ Բեռայի և Զալաթիոյ սպանդանոցները եկած ապրանքը մէկ անգամէն կը մորթեն և մասնաճառները մէջերնին կը բաժնեն։

Այս գառնուկներուն մորթուած ժամանակը կարելի չէ որ մարդ կարգն սիրա մը դնէմանց։ Գառնուկները ամէնը մէկ բերան մա՛, մա՛ կը պուան, կարծես իրենց մասին օգնութիւնը կը խնդրեն։ Բաղդ ժամ վերջը մասնաւորաւորութիւն մը կը սիրէ։ Բոլոր գառնուկները մորթուած են։

Առանց ապրկով բերուելուն պատճառը չատ վերջ ըլլալնն է, վասն զի հոգիս 3էն մինչև 5 քաշ կը կշռեն։ Թէև Բաղաքապետական օրէնքը կ'արգիլէ 5 քիլոյէն պակաս կշռուած գառնուկները մորթել, բայց ազարակի տէրերը, նախախնամքը (բուրգիանցս) հոս ցնցելու անոյշ, կամուտ կը զրկեն և օրան մինչև 12 դրչ. ծախած ունին։ Այս գառնուկներուն միայն ընդհանրապէս գեղեցիկ հաւեր պահելու է միայն։ Զանազան ցեղերէ հաւեր մէկ հաւնոցի մէջ պահելը արդիւնաւոր չի կրնար ըլլալ երբեք։

Ընտրութեան նախապատրաստութիւնը աքաղաղին առած ըլլալու ֆէմինիզմի հակառակ գտնուելս չի նշանակեր, այլ քանի որ մէկ աքաղաղի շատ մը հաւեր կը յատկացնենք, ուրեմն անդադրդարձութեան մէջ մենք մեր ձեռքով նախապատրաստութիւնը աքաղաղին առած կ'ըլլանք։

Ընտիր աքաղաղ մը հեռուներէ բերելուն նպատակութիւնովով օժտուած կ'ըլլայ։ — Աչքերը սեւ և հրավառ, նայուածքը ազդեցիկ և կրակոտ, փետուրները խիտ և փայլուն, կուրծքը հաստ, ուժեղ և սակայն կարճ, բրունկը արիւնի գոյն կարմիր, ոտքերը հաստ, լայն և ուժեղ, բիլակը ուժեղ և հաստ, լանջքը լայն և ցցուած։ Պոչը երկայն փետուրներով և ազեղանձեւ ըլլալու է։ Բնաւորութիւնէ դիւրամարելի և ընդունարիչ կարգութեամբ զօրաւոր ըլլալու է։ Հաւնոց մը, որդ մը և կամ ա՛ և է մնանող գաղ պահուն պէտք է որ հաւերուն ձայնէ և իր ձայնէ լաւագոյնը զանենք։ Եթէ զինքը գտնենք, պէտք է որ թեքդինքը պաշտպանէ ոտքերուն ու կոնքին։ Պէտք է որ իր հաւերուն համար անձնուէր ըլլայ և զանենք ազատ վարմանդներէ։ Երկրոտ և հրաբաղաղը ընտրելի չի կրնար ըլլալ։ 3—4 տարեկան աքաղաղները ծերացած ըլլալնուն՝ անոնց տեղը աւելի երիտասարդ աքաղաղներ դնելու է։ Սանմանագիտ տեղերու մէջ երիտասարդ մնալու չեն կրնար տարիներ, դիրքը միշտ անհաշտ աչքով կը դիտեն և զօրաւորը յանախ կը հեղէ տկարը։

Ցեղատեսակներու յատկացուած հաւերուն և հաւնոցներու մէջ պէտք է առատանան 5—6 հաւ յատկացնել աքաղաղի մը։

Ընդհանրապէս 9—10 հաւ մէկ աքաղաղ մեծն կը յատկացնեն։ Աւելիս բացարձակ սխալ մեծն է, առ սրտաճաւալ ու աքաղաղը հեղգնեալ կը կորսնցնի իր կորովը և տարբ հաշար է որ թուխսի զրաւած հաւկիթներէն չատերը անպտուղ և անսիրտիս կը մնան երբեմն։

Աքաղաղը երբ իր շուրջ բազմաթիւ հաւեր գտնէ, այն ատեն կը սկսի իր ճաչակին համեմատ ընտրութիւն մը կատարել, և կարգ մը հաւերու հետ սերտ յարաբերութիւն մը մշակել, իսկ ընդհակառակը խարի աչքով դիտել մնացած հաւերը։

×

Հաւի ընտրութիւնը

Հաւը խիտ փետուրներով ծածկուած ներու պէտք ուռուցիկութիւնն օրինական արտադրութիւններն և անոնց համաչափ։ Սիակ է այս կարգիրը։ Աչքն անհատ պարտի քիչ չատ հմտանալ այն օրինական սկզբունքներուն որոնք սերտ առնչութիւն ունին իր քաղաքային իրատանց վերաբերեալ գործառնութեանց հետ։ Հակառակ պարագային, տարակոյս չկայ թէ յանախ պիտի առաջնորդուիս ուռ բարդական կրքառաներ կրելով։ Ուստի օրինաց հմտութիւնը լոկ իրաւագէտներու և փաստաբաններու մենաշնորհը չի կրնար ըլլալ, և ամէն Օսմանցի պարտի օգտուիլ օրինադիրքերէն, չէ թէ իր գատերն անձամբ վարելու, այլ գոնէ դատի առիթներէն կարենալ զգուշանալու համար։ Եթէ ամէն տան մէջ առողջապահական մատեանի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ է, ոչ նուազ անհրաժեշտ է նաև Օրինագրքին գոյութիւնը ամէն վաճառատան ու դրասենեակի մէջ։ Բայց Օրինագիրքը ունենալը բաւական չէ, պէտք է հասկնալ անոր լեզուն։ Սա Ի. օրինագրքիրս բնագրին լեզուն, և մանաւանդ Մէհէլլէի լեզուն, իր իրաւագիտական բարդ ոճին պատճառաւ, դրեթէ անհասկնալի է թէ՛ Պոլսեցի և թէ գաւառացի Հայերէն մեծ մասին, և ասկէ կը ծագի հայերէն թարգմանութեան ստիպողական պէտքը, որպէս զի անոնք որ չեն կրնար բնագրէն օգտուիլ, գէթ կարենան անոր թարգմանութենէն օգտուիլ։ Մեհէլլի թարգմանիչը, առանց ոչխատութեան և ծախսոց կրնար տարիներ թիւր ի հաշիւ առնելու, բնագրին հայատառ արտատպութիւնը դրած է հայերէն թարգմանութեան դիմաց, հետեւեալ նեղատեսութիւններով. նախ՝ որպէս զի թրքախօս դատաւորու Հայերը կարենան օգտուիլ հայատառ և թրքալսելու մասէն։ Երկրորդ՝ որպէս զի իրաւագիտական ուսանող պարզագոյն Հայ ուսանողները դիւրաւ կարենան ըմբռնել օրինական արտադրութիւնները, թուրքերէն բնագիրը բաղդատելով հայերէն թարգմանութեան հետ։ Երրորդ՝ որպէս զի անանց որ փատաբան չեն, իրենց անձնական դատերու մէջտեղն կարենան անձամբ պաշտպանել իրենց օրինական իրաւունքները, հայերէն թարգմանութիւնն ուսումնասիրելէ վերջ, թրքերէն կանոնագրին առանձնաց հետեւելով դատավարութեան մէջտեղն։ Այս աշխատութիւնը յոյժ օգտակար գործ մըն է մանաւորապէս դատաւորներու մէջ վարչական ու դատական պաշտօն վարող ազգայիններու, առաջնորդներու, առաջնորդարաններու պաշտօնէից, Հայ Մասիսարներու, վաճառականներու, օրէնսգիտութեան փափաքող ուսանողներու և առհասարակ գրագէտ տէր ամէն Հայու։ Ուստի չկրնայինք կը յանձնարարենք, մանաւանդ որ ամէն կողմէ եղած դիմումներու վրայ, գինը մեծապէս զեղչուած է։ Առաջ 5 հատոր (Թղթակազմ) 50 դրչ. կը ծախուէր, հիմա հինգ հատորը մէկ կազմուած, կիսակաշի, 30 դրչ. կը ծախուի։

ՏԻՒՐ Մ. Ծ. (Մեծ Նոր գիւղ) Թուրքիոյ մէջ առ հասարակ գործածուած պայտի գամերը (մրխ) սարքեր են Եւրոպական պայտերու համար գործածուած գամերէն։ Առանց չատ կարդ երկարելի կը չմնան Անգլիոյ, Աւստրիոյ և Գերմանիոյ մէջ։ Եւրոպական պարտերու յատուկ գամը մէջտեղ պարտատ կայ գործարաններու մէջ և դիւրին է հայթայթելի, բայց սեղանի պայտերու յատուկ գամերը յանձնարարելի վրայ կը պատասխանուին, որ 50 թնդանէն պակաս չենք ստանիր։ Գիտայ մէջ յանձնարարներ չատ չանք բրած են որ պակաս քանակութեամբ յանձնարարելի ընդունելի ատեն, բայց սակաւին չեն յաջողած։ Թուրքիոյ մէջ ալ կը պատրաստուին այդ գամերէն։ Եթէ կը փափաքիք, կրնանք Պոլսոյ մէջ պատուեր յանձնարարար մը ցուցնել ձեզ, որուն հետ կը բանակցիք ձեր առեւտրի յանձնարարութեան համար։

ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ՄԷՃԷԼԼԷ
ԿԱՄ
ՕՍՄ. ԲԱՂԱԲԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ
Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԳՈՓՎԱՅԵԱՆ
Զեղչեալ գին 30 դրուշ

Հայերէն թարգմանութիւնը, բնագրին տարատարութեան հետ դէմ առ դէմ տպուած, 30 դրչ. կը ծախուի Յ. Մ. Սէթեան կարգմատուն - Թղթավաճառանոցը, Զարմանդերը, Զիւմպիլլիս խանի դռան կից։ Դատական յանձնարարութիւնք փոխով կը կատարուին։ Թղթատարի ծախքն է 6 դրչ.։

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԶՈՒԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԷՐՍԷԿԻ ՀՈՏԸ

"ԴՐԷՊ,,ՆԵՐՈՒ ՄՐՑՈՒՄԸ "ՏԱԼԵԱՆ,,ՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Իզմիրի ծոցէն մինչև Մօսոյի (Պոլիս) եղերքը կը գտնուին 33 հատ տալեանները, որոնք բաւական յաջող գործեր կ'ունենան։ Իզմիրի ծոցին հարաւային կողմը կը գտնուին Գարամուսալ, Գաղրբրի, Գամաքի, Պուրիոզի տալեանները։ Գարամուսալի տալեանը չատ անուանի է։ Ժամանակ եղած է որ մէկ վարկեանի մէջ 1000 օխա ֆէիթալ բռնած է։ Ընդհանրապէս այս տալեանէն է որ ֆէիթալ ձուկը կը բռնուի։

Գարամուսալի մսակները կը գտնուի ծովածոց մը, էրեկի անուն, որուն երկայնութիւնը կէս ժամ կը տեւէ, իսկ լայնութիւնը 20—30 մէթրօ է։ Այս ծովածոցին բերանը Յունվար ամիսէն մինչև Սեպտեմբեր բաց կը թողուն, և լիաց գոցելով մէջը գտնուած ձուկերը կ'որսան։ Այս ծովածոցին մէջ հոս մը կենալուն համար ֆէիթալ, լիֆորինոզ և իլարիա ձուկերը այդ հոսին կը վազեն և այս կերպով կը բռնուին։

Էրեկի նման պզտիկ ծովածոց մըն ալ կը գտնուի Թաշչանտրլի մսակները ուր նոյնպէս ֆէիթալ, լիֆորինոզ և իլարիա ձուկերը կը բռնուին։

Իզմիրի ծոցին արեւելեան կողմը կը գտնուի Գիրէզի տալեանը։ Նոյնպէս Իզմիրի ծոցին հիւսիսային կողմը կը գտնուի Ալիաղան և Սիգաճիկ